

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**Формування усного мовлення молодших
школярів на уроках української мови засобом
сторітелінгу**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 431 групи
Спеціальності 013 Початкова освіта
Спеціалізація: основи інформатики
Освітньо-професійної (наукової)
програми Початкова освіта
Чкан Людмила Олександрівна

Керівник к.філолог.н., доц. Мироненко О.В.
Рецензент Ковба М. Б.
вчитель початкових класів,
спеціаліст другої категорії
ЗЗСО № 41 Херсонської міської ради

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування усного мовлення молодших школярів на уроках української мови засобом сторітелінгу	6
1.1. Усне мовлення як форма мовленнєвої діяльності	6
1.2. Аналіз сучасних досліджень проблеми розвитку усного мовлення здобувачів початкової освіти	10
1.3. Переваги сторітелінгу в освітньому процесі НУШ	12
РОЗДІЛ 2. Методичні основи формування усного мовлення молодших школярів на уроках української мови засобом сторітелінгу	19
2.1. Діагностування рівня сформованості умінь і навичок учнів початкових класів складати усні висловлювання	19
2.2. Застосування системного підходу в навчанні молодших школярів усного мовлення	22
2.3. Засвоєння здобувачами початкової освіти евфонічних засобів, норм орфоєпії та текстотворчих умінь через основні структурні компоненти сторітелінгу	26
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ	37
ДОДАТОК А. Приклад сторітелінгу	37
ДОДАТОК Б. Конспекту уроку в 1 класі з використанням сторітелінгу «На гостини до пінгвіненяти Ло-ло»	39
ДОДАТОК В. Дидактична гра «Storycubes»	42
ДОДАТОК Г. Методичні знахідки для сюжетів сторітелінгу	45
ДОДАТОК Д. Творчі ігри, вправи та завдання для сторітелінгу	49
ДОДАТОК Е. Кодекс академічної доброчесності	67

ВСТУП

Актуальність дослідження пов'язана з вагомістю завдань Нової української школи, де суттєво зростає роль комунікації, наголошується на формуванні ключових і комунікативної компетентностей, мовленнєвої готовності здобувачів початкової освіти до систематичного навчання.

Проблемі розвитку усного мовлення як одного із видів мовленнєвої діяльності значну увагу приділено у працях В.І.Бадер, Л.О.Варзацької, М.С.Вашуленка, С.О.Карамана, М.І.Пентилюк, О.Я.Савченко, О.Н.Хорошковської та ін.

Учені одностайні в думці, що, будучи важливим компонентом аудіальної культури людини, мова є засобом її спілкування та впливу на психіку. Тож на часі – поява специфічних технологій, що дозволяють говорити і слухати.

Однією з таких технологій є сторітелінг – мистецтво складати історії з метою впливу на слухача, що виникло у педагогіці у 90-х роках ХХ століття. Засновником цієї технології вважають керівника корпорації Armstrong International Девіда Армстронга (США), який розкрив її сутність таким чином: «Якщо маєш на меті презентувати себе чи якусь ідею, мотивувати на діяльність чи передати знання – розкажи історію».

Серед вітчизняних науковців можна виокремити публікації М.С.Василишиної, Е.В.Ерднієвої, Н.П.Гущиної, Л.В.Зданевич, О.В.Караманової, К.Л.Крутій та К.О.Симоненко, присвячені проблемі використання сторітелінгу з метою формування комунікативних умінь та навичок дітей різного віку.

Що стосується використання сторітелінгу з метою підвищення аудіальної сприйнятливості здобувачів початкової освіти, то це питання потребує подальших наукових пошуків.

Усе зазначене вище й обумовило вибір теми дипломної роботи **«Формування усного мовлення молодших школярів на уроках української мови засобом сторітелінгу»**.

Мета дослідження – здійснити аналіз проблеми формування усного мовлення молодших школярів на уроках української мови засобом сторітелінгу, висвітлити її теоретико-методичні аспекти як інновації лінгводидактики.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність усного мовлення як форми мовленнєвої діяльності.
2. Здійснити аналіз сучасних досліджень проблеми розвитку усного мовлення здобувачів початкової освіти.
3. Виявити переваги сторітелінгу в освітньому процесі НУШ.
4. З'ясувати специфіку діагностування рівня сформованості умінь і навичок учнів початкових класів складати усні висловлювання.
5. Схарактеризувати методику засвоєння здобувачами початкової освіти евфонічних засобів, норм орфоєпії та текстотворчих умінь через основні структурні компоненти сторітелінгу.

Об'єктом дослідження обрано навчально-мовленнєву діяльність здобувачів початкової освіти.

Предметом дослідження – методику формування усного мовлення молодших школярів на уроках української мови засобом сторітелінгу.

З метою розв'язання цих завдань застосовувалися такі **теоретичні та емпіричні методи дослідження**: спостереження за освітнім процесом, зрізи знань, умінь і навичок молодших школярів будувати тексти усної форми мовлення, аналіз сучасних програм у контексті дослідження.

Апробацію результатів дослідження здійснено на міжнародній науково-практичній конференції (Японія, м.Кіото; 3-5 березня 2021

року), у матеріалах якої вийшла з друку **закордонна публікація** у співавторстві із науковим керівником.

Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБОМ СТОРИТЕЛІНГУ

1.1. Усне мовлення як форма мовленнєвої діяльності

Реалізація мети нашого дослідження актуалізує потребу з'ясування сутності дефініції «усне мовлення», у визначенні якого ми спираємося на тлумачення цього терміну В.І.Бадер, яка зазначає, що усне мовлення – це форма мовленнєвої діяльності, яка виконує комунікативну функцію й забезпечує формування мовної, мовленнєвої і комунікативної компетентності особистості [1, с.3].

У свою чергу в усному мовленні виокремлюють аудіювання та говоріння, специфіку яких ми мусимо розглянути.

В аудіюванні, як рецептивному виді мовленнєвої діяльності, існують такі риси як плинність і необоротність, що роблять неможливим повернення слухача до висловлювання, повторний аналіз чи перечитування незрозумілих місць у почутому. Тут велике значення має і ситуація, і інтонація, що членує мовленнєвий потік за смислом, оформлює висловлювання в одне ціле, розрізняє комунікативні типи висловлювань, впливає на реципієнта з емоційно-естетичного боку.

Міміці й жестам відведено роль другорядних носіїв інформації. На якість сприймання і розуміння почутого впливає те, як рухається слухач етапами цього процесу: визначає мотиви і завдання; виокремлює опорні одиниці сприймання (семантичні комплекси); членує та інтерпретує інформацію; визначає необхідний для розуміння комплекс знань із власного досвіду; внутрішньо промовляє, спрощує думку; «перекладає на свою мову»; контролює якість розуміння того, що чує; через сприйняті й осмислені нові знання формує внутрішній код інтелекту.

В усному вербальному спілкуванні також існує говоріння – продуктивний вид мовленнєвої діяльності [1, с.5]. У процесах породження усного висловлювання важлива роль належить мотивам мовлення орієнтації в ситуації спілкування, одночасному програмуванню висловлювання, звуковій реалізації і контролю.

У психологічній структурі акту говоріння виокремлюють чотири фази: спонукально-мотиваційну (коли в людини під впливом певного мотиву і за наявності мети спілкування з'являється потреба висловлюватись); продукування і регуляція думок (цей етап характеризується внутрішнім оформленням висловлювань, добором слів і граматичним прогнозуванням); виконавську (де думка оформлюється за допомогою звуків та інтонації); контрольну (де здійснюється пошук помилок та виправлення їх).

Утворенню і передаванню думок сприяє інтонація, лінгвістичні основи якої розкриває галузь мовознавства інтонологія [1, с.7].

Серед численних функцій, що виконує інтонація в усному мовленні, стосовно яких у вчених немає однастайності, окрім синтаксичної, логічної та модальної, найважливішою вважають комунікативну.

Саме завдяки їй інтонація є складовою усного мовлення, де їй властива своєрідність ознак, що відображають ситуацію спілкування, комунікативну мету, враховують адресат мовлення тощо. Це пов'язує інтонацію висловлювання зі стилістикою.

Відповідно до висновків мовознавців (Л.В.Щерби, А.Й.Багмута, І.В.Борисюка, О.О.Бризгунової, Т.М. Ніколаєвої, Г.П.Олійника та ін.), в інтонації як комплексному лінгвістичному явищі виокремлено функціональну складову – інтонему. Проте ці ж науковці називають основну одиницю інтонації й інтонаційною конструкцією, тональною групою (контуром), ядерним тоном, тональним рівнем, інтонаційною

фонемою, тональним завершувачем (каденцією), інтонацією, мелодією, типом синтагм, типом мовленнєвих текстів тощо [1, с.15].

На якість породження, сприймання, розуміння мовлення значний вплив має короткочасна і довготривала пам'ять мовця, що допомагає йому виокремлювати у свідомості потрібні мовні форми відповідно до фактів дійсності [1, с.23]. Серед цих мовних форм, збережених у пам'яті реципієнта, є більш звичні, часто вживані, і менш значущі – ті, що вживаються рідко. Крім них є ідіоми – стійкі поєднання, нерозкладні вирази, що активізуються в мовленні завдяки комунікативним блокам, які є в кожному стилі мовлення і допомагають якісно функціонувати механізмам продукування, сприймання й розуміння. Тому в початкових класах слід приділяти належну увагу формуванню таких утворень у довготривалій пам'яті дітей з метою розвитку їх усного мовлення [1, с.25].

Зовнішнє мовлення залежить від внутрішнього, що готує обидві форми, інтонаційно членує перше: виділяє окремі слова, групує їх в логічні предикати, установлює порядок слів, їх синтаксичний зв'язок у реченні.

Тож успішне внутрішнє програмування висловлювань повністю залежить від сформованості в усному мовленні інтонаційних умінь.

В українському усному літературному мовленні як різновиді національної літературної мови простежується відповідність в усій системі слововживання (фразеології та лексиці) нормам і моделям писемної літературної мови, фонетиці, граматичним нормам, а також у стилістичним моделям, при цьому зберігається специфіка усного мовлення, що є функціональним типом усього комплексу літературної мови, про засвоєння норм якої на всіх її рівнях треба дбати в початковій школі, керуючись у навчанні рідної мови системно-описовим підходом [1, с.24].

Розглянемо також формування усного мовлення здобувачів початкової освіти на рівні текстової діяльності, розглядаючи його як цілісну одиницю спілкування, що налічує смислові елементи, функціонально (підпорядковані меті спілкування) об'єднані єдиною замкненою ієрархічною комунікативно-пізнавальною структурою відповідно до комунікативного наміру суб'єктів комунікації.

На якість текстотворення впливають і факультативні чинники, зокрема комунікативна (стилістична, текстова) компетенція суб'єкта говоріння [1, с.34].

Це спонукає вчителів початкових класів до здійснення системної роботи над формуванням поняття «текст» і тими категоріями, засобами вираження тексту, що презентують його як одиницю комунікації.

Серед них найбільшу увагу слід приділити інтенціональності; смисловій і змістовій, комунікативній, інтонаційній, структурно-композиційній і формально-граматичній цілісності; зв'язності; інформативності; членованості; лінійності; завершеності.

Засвоєнню мови як діяльності, спрямованій на продукування вмінь орієнтації в умовах, завданні, ситуаціях спілкування, чітких уявленнях про адресата мовлення, правильному виборі стилю майбутнього висловлювання, доборі адекватних мовних засобів сприяє елементарне знайомство здобувачів початкової освіти функціональними стилями рідної мови та інтралінгвістичними й екстралінгвістичними чинниками, які є основою їх формування [1, с.37].

Теорія мовленнєвої діяльності потребує врахування мотивації висловлювання в акті комунікації. Поглиблення мотиваційного аспекту в навчанні усного мовлення учнів початкових класів забезпечують комунікативно-діяльнісний і функціонально-стилістичний підходи в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО).

Тож з метою формування усного мовлення діти на доступному для них рівні опановують художній, науковий, офіційно-діловий і розмовно-побутовий стиль, діалогічну і монологічну форми української мови.

1.2. Аналіз сучасних досліджень проблеми розвитку усного мовлення здобувачів початкової освіти

У сучасних освітніх програмах для Нової української школи (далі – НУШ), розроблених під керівництвом академіка О.Я.Савченко, в освітній галузі «Українська мова та література» виокремлено змістову лінію «Взаємодіємо усно», де наголошується на необхідності розвитку здатності молодших школярів спілкуватися рідною мовою, формувати ключові та комунікативну компетентність, здійснювати різні види мовленнєвої діяльності: аудіювання (слухання та розуміння), говоріння, письмо, читання[12, с.55].

Важливим є вміння здобувача початкової освіти будувати висловлювання відповідно до комунікативних завдань, ситуації спілкування, швидке й точне сприймання усного мовлення, оформлення власних усних висловлювань, що базується на вмінні слухати й сприймати усне мовлення [13, с.15].

Наголошується на потребі створення мовленнєвих ситуацій, що сприяли б вираженню учнями власних думок і почуттів [15, с.56].

Здійснений нами аналіз наукових джерел засвідчує активізацію дослідження проблеми формування усного мовлення молодших школярів. У працях Н.Д.Бабич, Д.Б.Ельконіна, М.Р. Львова освітній процес досліджується в лінгво-психологічному аспекті.

Науковці Л.М.Златів та Н.В.Лесняк обґрунтовують необхідність формування навичок текстотворення у майбутніх фахівців початкової освіти.

Дослідники І.А.Головко, Л.М.Міненко, В.О.Собко порушують проблему навчання дітей висловлюватися, використовуючи різні типи мовлення.

Праці З.О.Захарчук присвячені інтонаційним умінням та навчанням молодших школярів.

У дисертації Г.С.Демидчик шлях до формування комунікативних умінь учнів початкових класів вибудовується через засвоєння морфології – засоби окремих частин мови.

Дослідження А.М.Богущ, М.С.Вашуленка, А.С.Зимульдінової, М.О.Орап, В.А.Трунової спрямовують зусилля практиків на опанування дітьми монологічним й діалогічним мовленням у період навчання грамоти, керуючись теорією мовленнєвої діяльності, комплексним підходом до розвитку мовленнєвих умінь.

Ученими М.Вашуленко та О.Вашуленко, Н.Богданець-Білокаленко, М. Захарійчук, Ю.Шумейкорозроблені навчально-методичні комплекти з української мови, що орієнтують учителя початкових класів формувати вміння школярів висловлюватися, використовуючи експресивність мовлення; особливості розмовного, художнього й наукового стилів; діалог і монолог.

Підручники для початкової школи зазначених вище авторів містять велику кількість усних і письмових вправ, що передбачають побудову молодшими школярами власних описів, розповідей та міркувань у межах певних стилів мовлення. Проте бажано передбачити завдання, що спрямовані на формування виразності мовлення здобувачів початкової освіти.

Програмою НУШ передбачено трансформацію в освітній процес початкової школи відомостей з теорії тексту; ознайомлення дітей із текстом, темою тексту, головною думкою, типами текстів, стилями мовлення, частинами тексту (зачином, викладом, висновком), засобами зв'язку речень у них.

У підручниках для 1-4 класів це положення знаходить своє втілення в численних усних та письмових вправах.

Проте завдання на вироблення в учнів умінь використовувати засоби виразності у власних висловлюваннях майже відсутні.

Загалом варто зазначити, що програми для 1-4-х класів НУШ освітньої галузі «Українська мова та література» функціонально зорієнтовані в змісті й структуруванні лінгвістичних знань; забезпечують комунікативно-діяльнісний підхід у навчанні мови та мовлення.

Проблемних питань в аспекті здійсненого нами дослідження стосуються реалізація функцій усного й писемного мовлення, сфера їх використання, умови продукування, особливості мовного оформлення [22, с.141]. Бажано, щоб вони були більш уточнені та розширені.

Також існує потреба в наявності комплексних вправ щодо формування стилістично диференційованого усного мовлення учнів початкових класів [23].

Завершуючи здійснення аналізу науково-методичної літератури, подаємо основні напрями вдосконалення усного мовлення молодших школярів: ознайомлення із видами усного діалогічного мовлення; засобами його вираження; розширення уявлень про завдання, мотиви, адресованість, сферу функціонування усної форми мовлення, умови її сприймання й продукування; засвоєння важливих ознак текстів різних стилів (ділового, наукового й художнього); оволодіння учнями евфонічними засобами та орфоепічними нормами; розвиток елементарних знань про закономірності застосування мовних засобів в усному мовленні.

1.3. Переваги сторітелінгу в освітньому процесі НУШ

Окреслені проблемні питання формування усного мовлення молодших школярів актуалізують пошук ефективних технологій

забезпечення якості усної мовленнєвої роботи зі здобувачами початкової освіти [2, с.24].

Під технологією в педагогіці розуміють дидактично організовані способи засвоєння певного освітнього матеріалу, предмету, теми чи питання [3, с.2].

Це певні проєкти освітньої системи, що втілюються на практиці.

Також технологією вважають продуману до деталей модель взаємодії щодо проектування, організації і проведення освітнього процесу з обов'язковим забезпеченням комфортних умов для всіх його учасників [3, с.2].

У працях М.С.Василишиної, Е.В.Ерднієвої, Н.П.Гущиної, Л.В.Зданевич, О.В.Караманової, К.Л.Крутій та К.О.Симоненко міститься обґрунтування переваг використання технології сторітелінг в освітньому процесі початкової школи.

Спочатку з'ясуємо сутність дефініції.

Її визначають як технологію складання історій та передачі з їх допомогою необхідних відомостей, що здійснюють вплив на емоції, мотивації, пізнавальну сферу учасника комунікації. У перекладі з англійської: *story* – історія; *telling* – розповідання.

Тож сторітелінг – це мистецтво розповідання історій [24, с.369].

Кожній людині необхідні такі життєві навички як уміння висловлюватись, формулювати свою думку. На сьогоднішній день володіння інформацією, її оброблення, вміння ясно передавати почуття, відстоювати свою позицію – головні завдання, поставлені перед освітою.

Мову, як складний психологічний процес, слід розвивати у взаємозв'язку сприйняття й мислення. Під час розповідання історій є змога здійснювати такий взаємозв'язок, оскільки сторітелінг захоплює і впливає на емоції, чудово запам'ятовується мовцями. Тож ця технологія якнайкраще сприяє формуванню усного мовлення тих, хто бере участь у складанні історій [7, с.19].

Цікавий сторітелінг і педагогам, і психологам усього світу, так як виклад матеріалу у вигляді оповідань розвиває у дітей уяву, логіку, підвищує культурний рівень. Історії розповідають, як приймаються рішення і будуються відносини. За допомогою обміну історіями, створення емоційних зв'язків діти і педагоги мають змогу будувати гармонійні стосунки.

Ця технологія бере свій початок у США, де Девід Армстронг – керівник американської компанії ArmstrongInternational, проголосив сторітелінг найкращим способом для особистісної презентації, передачі знань, спонукання до чого-небудь або представлення власної ідеї.

Розробляючи свою технологію, Девід Армстронг врахував психологічний фактор, що історії більш виразні, захоплюючі, цікаві і легше пов'язані з особистісним досвідом, ніж із правилами або керівними принципами. Вони краще запам'ятовуються, мають більше значення і надають більший вплив на поведінку людей. Сьогодні розповідання історій використовується не тільки в бізнесі, але і в інших галузях людської діяльності: маркетингу, коучингу, риториці, й останнім часом він став нововведенням в освіті.

Розповідання має на увазі наявність декількох напрямків: у ньому тісно переплітаються дидактика й акторська майстерність, педагогіка і психологія. Ї історії виходять тим кращими, чим більший в оповідача обсяг лексики, чим більше у нього впевненості у своїх здібностях; чим цікавіші думки [8, с.46].

Тип історії, що використовується в оповіданні, зазвичай залежить від того, якій аудиторії вона призначена. Є кілька ключових принципів в історії будь-якого роду, що відрізняють її від звичайного викладу фактів:

- * у сторітелінгу обов'язково має бути персонаж;
- * інтрига;
- * сюжет.

Головний герой розповіді має бути якомога ближче до глядачів, інакше слухачі не будуть співпереживати йому, не зможуть самостійно «приміряти» на себе образ цього персонажа. І це лише одне з головних завдань оповідання – зробити слухача безпосереднім учасником розповіді.

Завдяки інтризі в сторітелінгу утримується увага аудиторії, змушуючи її відчувати всю історію, з нетерпінням чекаючи, чим вона закінчиться. Тим не менш, інтрига не має бути занадто довгою, в іншому випадку аудиторії буде обмаль уваги, щоб зберігати активність до кінця історії.

Обов'язковим є і сюжет сторітелінгу. Зазвичай це класичний сюжет, побудований ланцюжковим способом, що налічує зав'язку, розвиток, кульмінацію і розв'язку [46, с.11].

Протягом створення історії відбувається інформування, порівняння, візуалізація та деталізація того матеріалу, який ми прагнемо донести до слухача. Запорукою успіху в роботі над сторітелінгом є правдивість, деталізація, точність і специфічність історії, яку створюватимуть учасники комунікації.

Також перевагою користується та історія, що є змістовною і легко запам'ятовується. Інакше історія просто не матиме довіри у слухачів, а, отже, не створить враження [29, с.60].

Виокремлюють такі види сторітелінгу як культурний, сімейний, соціальний, жахливий (jampstory), дружній, особистий сторітелінг, а також міфи та легенди.

Культурний сторітелінг використовують тоді, коли прагнуть донести до слухача інформацію про цінності, релігійні вірування, моральність, труднощі та боротьбу за віру. Таких історій чимало в християнстві, іудаїзмі, буддизмі, індуїзмі.

Сприятливим є цей вид сторітелінгу щодо повідомлення правил поведінки в суспільстві, важливості дотримання правил техніки безпеки тощо [30, с. 14].

Жахливі історії (jampstory) – це сторітелінг, де головний персонаж – міфічна істота, привід, НЛО, страшна людина. Обов'язково мають несподіваний кінець і примушують підстрибувати на стільці від жаху. Допомагають долати страх перед усім невідомим, незвіданим.

Соціальний сторітелінг містить різні відомості, що повідомляють люди про себе та інших людей. Це можуть бути історії про видатних полководців, діячів науки та мистецтва, яких можна наслідувати в особистому житті. Така форма сторітелінгу об'єднує людей за інтересами, зручна, зрозуміла і дуже подобається більшості слухачів.

В освітніх закладах цей вид сторітелінгу доречно використовувати з виховною метою. Адже життя відомих людей може стати прикладом для наслідування, вибудовування траєкторії власного життя вихованців.

Особливим видом сторітелінгу є міфи та легенди, що містять інформацію, яку важко підтвердити. Вони є відображенням культури певного народу й попереджають про різні перешкоди на шляху до щасливого життя.

Дружній сторітелінг об'єднує однодумців, друзів, які мають спільний досвід, багато чого пережили разом і згадують про це в такій чудовій формі. Такі історії допомагають у рішенні особистих проблем, зберігають дружбу, висвітлюють симпатії, дарують позитивні емоції.

У сімейному сторітелінгу містяться історії про членів родини, прашурів. Це та інформація, що передається від старших поколінь нащадкам, дозволяє зберігати пам'ять про предків, де вони мешкали і чому живуть окремо деякі члени сім'ї. Ці історії можуть бути і позитивними, і негативними, але, безумовно, корисними і повчальними.

Особистий сторітелінг, що висвітлює досвід і переживання оповідача, є дуже важливим, тому допомагає рефлексії, самовизначенню

і саморозвитку. Такі історії спрямовують напрям самовдосконалення, допомагають аналізувати помилки і робити правильні висновки із різних ситуацій, що бувають в особистому житті[30, с. 15].

Серед основних функцій сторітелінгу зазначають *мотиваційну* (забезпечує переконання, надихає на активність в освітньому процесі); *об'єднувальну* (сторітелінг сприяє дружнім, колективним міжособистісним стосункам у класі); *комунікативну* (підвищує на різних рівнях ефективність спілкування); *інструмент впливу* (переконує учнів у необхідності здобуття знань та дотримання норм моралі); *утилітарну* (дозволяє у простий спосіб донести зміст будь-якого завдання) [16, с. 416].

Оскільки сторітелінг – це творча розповідь, його можна назвати мистецтвом спілкування, в основі якої лежить робота творчої уяви.

Нові образи, ситуації, дії, самостійно створені дитиною, – обов'язкові компоненти такого виду виловлювання.

Приклад сторітелінгу наведено в **додатку А**.

Сторітелінг має на меті утримання уваги слухача протягом усієї розповіді, збудження симпатії до головного героя, реалізацію основної думки тексту.

Серед завдань сторітелінгу виокремлюють:

- обґрунтування правил поведінки в різних ситуаціях;
- з'ясування причини створення цих правил;
- систематизація та повідомлення інформації;
- обґрунтування права кожного бути особливим, не таким, як усі;
- виявлення мотивації вчинків персонажів;
- формування бажання до спілкування.

Також переваг сторітелінгу стосується можливість урізноманітнення навчальної діяльності дітей; зацікавлення кожного

здобувача початкової освіти; ефективність сприймання та аналізу зовнішньої інформації; збагачення усного мовлення молодших школярів; полегшення процесу запам'ятовування сюжету [16, с. 417].

Не потребуючи ніяких матеріальних затрат, ця технологія може бути використана в різних видах мовленнєвої діяльності учня початкових класів, викликаючи у нього значний інтерес, розвиваючи фантазію та логіку.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБОМ СТОРИТЕЛІНГУ

2.1. Діагностування рівня сформованості умінь і навичок учнів початкових класів складати усні висловлювання

Щоб з'ясувати ефективність використання сторітелінгу у процесі формування усного мовлення молодших школярів, слід виявити доречні засоби діагностики відповідних умінь та навичок здобувачів початкової освіти.

Визначаючи якісні показники розвитку усного мовлення молодших школярів, учені використовують характеристики окремих сторін їхнього мовлення: фонетичного, граматичного, лексичного тощо; аналізують послідовність, змістовність висловлювань; обсяг та лексичне багатство; скільки слів мають складені учнями речення; кількість мікротем; помилок та доречність використання засобів мови.

Оскільки в тексті – складному мовленнєвому утворенні із сукупністю категоріальних ознак і функціонуванні всіх описаних у мовознавстві одиниць від фонемі до синтаксеми – поєднуються ці одиниці відповідно до типу, стилю мовлення, дослідження ефективності усного мовлення молодших школярів варто здійснювати на основі комплексного аналізу використання учнями всіх мовних одиниць у власному висловлюванні. Це дасть змогу з'ясування вміння дітей будувати текст, додержуючись йому властивих категоріальних ознак [1, с.27].

З метою визначення якісних і кількісних показників усного мовлення молодших школярів використовують діагностику, запропоновану В.І.Бадер [1, с.27]. Опишемо її.

Суть методики полягає в тому, що дітям пропонують скласти усний опис берези художнього та наукового стилів і текст «Правила поведження у гостях» ділового стилю.

Аналізуються усні твори учнів 3-4 класів, записані на диктофон. Цей вік обґрунтований наявністю самостійного характеру текстів дітей.

Критеріями перевірки щодо врахування ситуації спілкування є кількість слів і речень у складених учнями текстах, що є параметром показника оперативної пам'яті здобувачів початкової освіти, а також згорнутості – диференціальної ознаки усної форми мовлення. Ця ж ознака є показником стилістичної диференціації усних висловлювань.

Окрім кількісного показника, визначається більш об'єктивний показник – уміння молодших школярів добирати стилістично забарвлені одиниці мовлення.

Наскільки виразно, яскраво й емоційно учні описують предмет, можна робити висновок про володіння ними здатністю використовувати емоційно забарвлену лексику, усвідомлення завдань і мети висловлювання.

Від розміщення в текстах ознак описуваного предмета залежить рівень логічності викладу думок в усній формі наукового та художнього стилів.

В оцінці рівня зв'язності усного мовлення користуються методикою І.П.Негуре, В.Я.Ляудіс [1, с.35]. Виявляють адекватність кожної використаної зв'язки тому відношенню, що вона виражає. Кількісний показник вираження зв'язності складених учнями усних творів обчислюється як частка кількості адекватно виражених відношень до кількості всіх відношень у висловлюваннях.

Щоб оцінити структурну цілісність усних висловлювань молодших школярів, простежують, як вони викладають думки, додержуючись композиційної будови: зачину, викладу, висновку.

Підраховують кількість робіт, де відсутня хоча б одна з цих частин.

Аналізуючи інтонаційні уміння учнів, обліковують ті якості, що передбачені в мовно-літературній освітній галузі програми для початкових класів: дотримання пауз, логічного наголосу, наявність мелодики, доречність сили, тембру, темпу голосу.

Стосовно пауз варто зауважити, що підраховують також ті, що свідчать про відсутність у молодших школярів уміння розгортати висловлювання у внутрішньому мовленні: коли учень не знає, що сказати далі; не може дібрати влучне слово; застосувати необхідну граматичну форму. Основна їх причина – бідність лексики здобувача початкової освіти.

Ефективність використання мовностилістичних засобів обчислюють у відсотках, де стилістично марковані одиниці в кожному тексті, записаному на диктофон, ділять на загальну кількість слів у ньому; потім знаходять середнє арифметичне в творах кожного учня.

Також обчислюють кількість мовленнєвих недоліків, класифікацію яких розроблено В.І.Бадер [1, с.45-49].

Це, у першу чергу, інформативно-змістові недоліки – недостатня кількість фактів, що дібрано учнями для розкриття теми, або їх невідповідність меті й темі висловлювання.

Якщо у тексті відсутній зв'язок між мікротемами, існують необґрунтовані висновки; пропуск явищ, суттєвих деталей, ознак, відсутній зв'язок між мікротемами, це свідчить про такий мовленнєвий недолік як порушення логічної послідовності викладу думок.

Фактичні помилки – це такі факти в усних висловлюваннях, що не відповідають дійсності.

Також є мовленнєві недоліки, пов'язані з порушенням доречності, точності, бідність мовлення.

В усному мовленні здобувачів початкової освіти трапляються порушення комунікативної доцільності: коли мовностилістичні засоби одного стилю використовують в іншому.

Специфічними помилками, наявними лише в усному мовленні, є орфоепічні, що засвідчують неправильну вимову ненаголошених голосних; оглушення дзвінких приголосних перед глухими та в кінці слів [рет'ка], [сат]; пом'якшення вимови [р] в кінці слова й складу [буквар']; шиплячого звука ч [ноч'і] [ч'асто] [н'іч'] тощо.

Виокремлюють інтонаційні, акцентуаційні, евфонічні недоліки.

Інтонаційні недоліки свідчать про те, що молодші школярі не вміють правильно використовувати в усному висловлюванні силу голосу, темп, мовлення, робити паузи, виділяти голосом слова, важливі для вираження думок.

Акцентуаційні недоліки є в мовленні дітей із порушенням норм наголошування.

Евфонічні пов'язані з недостатньою виразністю усного мовлення, відсутністю у ньому стилістично маркованих мовних одиниць, інтонаційних засобів мовлення [1, с.45].

Ретельний облік зазначених вище мовленнєвих помилок і недоліків дає змогу виявити рівні сформованості усного мовлення здобувачів початкової освіти.

2.2. Застосування системного підходу в навчанні молодших школярів усного мовлення

Ураховуючи функціонально-стилістичну і комунікативно-діяльнісну основи навчання молодших школярів усного мовлення, учені (М.С.Вашуленко, В.І.Бадер, М.Г.Стельмахович, С.І.Дорошенко, О.Н.Хорошковська, Н.А.Пашківська) пропонують здійснювати цей процес на підставі системного підходу. Обґрунтуємо його сутність.

Перш за все спираємося на висновки О.Я.Савченко та Г.Д.Кирилової про багаторівневий характер системи і наявність взаємозв'язаних та взаємопроникаючих підсистем [27, с.8].

Зазначені вище лінгводидакти називають складовими системи навчання мови принципи, зміст, засоби навчання та методи, форми організації освітнього процесу, системи вправ.

Тож формування у молодших школярів усного мовлення вважаємо цілісним упорядкованим процесом, що враховує лінгвостилістичні ознаки усної форми мовлення, психологічні та психолінгвістичні особливості розуміння та продукування цієї форми і передбачає зміст, засоби, принципи, методи, прийоми навчання, форми організації освітнього процесу, систему вправ.

Зміст навчання визначається вимогами, окресленими в Державному стандарті початкової освіти, програмах навчання молодших школярів, зокрема – змістовою лінією мовно-літературної освітньої галузі «Взаємодіємо усно».

Теоретичною основою формування усного мовлення молодших школярів є система знань із фонетики, орфоєпії, інтонології, лексикології, морфології, синтаксису, функціональної стилістики, теорії тексту, культури мовлення.

Комунікативно-діяльнісний підхід у формуванні усного мовлення молодших школярів полягає у спільній діяльності педагога і дітей, що спрямована на оволодіння мовностилістичними засобами мови, засвоєння її норм, здобуття умінь висловлювати думку в усній формі, добирати засоби мови відповідно до змісту, мети й умов комунікації [1, с.23].

Як будуть засвоєні знання, залежить від доречного добору вчителем методів і прийомів навчання, особливо – системи вправ [23].

Особливе місце у формуванні усного мовлення молодших школярів належить уроку, де в загальній складній ієрархічній системі виокремлюють взаємозв'язані і взаємозалежні підсистеми:

- система уроків засвоєння мовно-мовленнєвих знань та вироблення частковомовленнєвих умінь;
- система уроків розвитку усного мовлення.

Відповідно до функціонально-стилістичного підходу щодо формування комунікативних мовленнєвих якостей слід спиратися на обсяг екстралінгвістичних факторів: функцію, мету, умови функціонування мовних засобів.

Учні початкових класів здобувають знання щодо засобів матеріального вираження усної форми мовлення; його видів; адресованості, мети, завдань, сфери функціонування; умов продукування й сприймання; стилістичної диференціації; інтонаційного оформлення; специфіки функціонування мовленнєвих засобів.

Керуючись критерієм комунікативної доцільності, учені в системі формування усного мовлення молодших школярів передбачають наявність елементарних відомостей, що забезпечують вміння будувати висловлювання для використання в різних ситуаціях спілкування; знань із лексики, морфології та синтаксису, але з точки зору функціонально-стилістичного підходу: відповідно до ролі виучуваних одиниць мови в текстах різних стилів [1, с.25].

Наголошується на засвоєнні звукової сторони мовлення: оволодінні інтонаційною системою мови, формуванні дикції, засвоєнні норм орфоєпії, евфонічних засобів; опануванні лексико-стилістичними засобами рідної мови, усуненні лексичних помилок; опануванні словотворчими ресурсами, пропедевтичному ознайомленні зі стилістичними словотворчими засобами; засвоєнні засобів морфології: оволодінні вмінням доречно використовувати частини мови та їх граматичні форми в текстах наукового, ділового й художнього стилів;

практичному засвоєнні синтаксичних засобів: умінні використовувати словосполучення й речення у власному мовленні, розвитку уявлень про їх стилістичні функції.

Таким чином відбувається взаємопов'язане засвоєння усіх рівнів мовної системи та стилістичних засобів.

Здобувачів початкової освіти навчають будувати тексти в усній формі, різні за типом й стилем мовлення. Одночасно відбувається засвоєння ними засобів інтонації, виробляється вміння користуватися ними в різних комунікативних ситуаціях [22, с.141].

Надається чимало уваги якостям культури усного мовлення: правильності, змістовності, логічності, зв'язності, точності, багатству й виразності.

Серед умінь і навичок, необхідних молодшим школярам в усному мовленні, існує чотири групи: 1) ті, що свідчать про оволодіння учнями способами мовленнєвої діяльності (доречне обрання теми й мети висловлювання; складання плану; добір фактичного матеріалу; мовностилістичних засобів; редагування; 2) дотримання культури мовлення, літературних норм; 3) наявність навичок узагальнення, групування, виділення головного тощо; 4) уміння в усній формі будувати текст.

Імітаційний метод відомі лінгводидакти радять використовувати в першому і другому класах у практичному засвоєнні інтонаційної структури, засобів милозвучності, норм орфоєпії, а також – з метою формування уявлень про роль фонетичних засобів у текстах різних стилів [23].

Репродуктивний метод є ефективним, коли здобувачам початкової освіти слід осмислити ситуацію спілкування, усвідомити залежність від неї та завдань комунікації використання засобів мови, а також – обґрунтувати доречність добору власних мовних засобів в усному мовленні.

Оперативному методу віддають перевагу під час виконання аналітико-конструктивних вправ, що містять завдання з редагування, стилістичного експерименту.

Пояснювально-ілюстративний, частково-проблемний та комунікативний методи навчання найефективніші, коли учні застосовують набуті знання про одиниці мови та ознаки усного мовлення, його стилістичні різновиди, на уроках із розвитку мовлення.

Таким чином, лінгводидактична система роботи над формуванням усного мовлення молодших школярів є складною єдністю компонентів (цілей, змісту, принципів, засобів і процесів), що взаємозалежні та взаємозв'язані між собою.

2.3. Засвоєння здобувачами початкової освіти евфонічних засобів та орфоепічних норм, текстотворчих умінь через основні структурні компоненти сторітелінгу

Робота із засвоєння учнями евфонічних засобів, норм орфоєпії та текстотворчих умінь розпочинається у період навчання грамоти і триває до закінчення дітьми початкової школи.

Передусім працюють над дикцією, практичним використанням засобів милозвучності рідної мови, засвоєнням стилістичної функції фонем.

Від спостережень над мовним матеріалом переходять до вправ із звуковідтворення. Вчать дітей за складеним планом створювати власні усні висловлювання, рецензувати мовлення товаришів, що сприяє розвитку уважності до чужого мовлення та вимогливому ставленню до викладу власних думок.

У такій роботі доречно використовувати сторітелінг, місце якого в структурі уроку може бути різним. Це залежить від рівня підготовки дітей, характеру навчального матеріалу, дидактичної мети, визначеної педагогом, часу, відведеного на вивчення теми тощо [24, с. 370].

Нами змодельована методика сторітелінгу з розвитку усного

мовлення молодших школярів. Зміст навчального матеріалу відображено у специфіці завдань, що відповідають основним аспектам програми мовно-літературної освітньої галузі «Українська мова і літературне читання», змістової лінії «Взаємодіємо усно».

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти, забезпечуючи формування комунікативної компетентності дитини, на першому, ознайомлювальному, етапі педагог через вмилу організацію сторітелінгу розвиває усне мовлення здобувачів початкової освіти, їхнє вміння використовувати мову як засіб пізнання, спілкування і впливу. З цією метою уроки навчання грамоти підпорядковуються розвитку й удосконаленню у школярів усних видів мовленнєвої діяльності, якими вони вже частково оволоділи в дошкільному віці, а саме: діалогічного та монологічного мовлення, слухання і розуміння почутого [16, с.417].

Конспект уроку з навчання грамоти із використання технології сторітелінг подано нами в **додатку Б**.

Цікавою формою сторітелінгу, що якнайбільше відповідає І циклу Державного стандарту початкової загальної освіти (1-2 класи), є дидактична гра «Storycubes» (**додаток В**), для якої потрібні невеликі за розміром дерев'яні (можна використовувати старі дитячі) або картонні кубики загальною кількістю від 6 до 10 шт. Вони мають добре вміщатися у дитячій долоні, щоб їх було зручно захоплювати і кидати. На них можна намалювати спеціальними тонкими фломастерами або ж наклеїти зверху різні символи, що зображують предмети, людей, тварин, природні явища, казкових істот, емоції. Щоб за допомогою кубиків випадали найбільш цікаві комбінації, найкраще зробити для кожної категорії свій окремий кубик, наприклад, один – тільки з персонажами, другий – тільки з предметами, третій – із подіями або місцем дії і так далі. Тоді в результаті кидання кубиків ви гарантовано отримаєте для майбутнього сюжету всі необхідні елементи. Як грати? Кожен учасник по черзі кидає кубики і придумує свою частину загальної розповіді так,

щоб фрагмент одного учасника з'єднувався з наступним, поки у історії не з'явиться початок, середина і кінець. Найбільш цікаві та вдалі історії можна записувати на диктофон, а потім ще раз прослуховувати разом із дітьми.

Ефективним є сторітелінг на першому етапі уроку, де відбувається спілкування, презентується тема, розвивається мотивація учіння. Цікава історія на початку уроку є тією несподіванкою, «зачіпкою», зупинкою у звичній діяльності, перетворюючи її на загадкову і спонукаючи до активних пошуків[30, с. 15].

Далі цікавимося, чи є запитання у дітей, і повідомляємо тему уроку. У використанні сторітелінгу є певні правила:

- 1) на початку уроку історія як сюрпризний момент має тривати біля 2-3 хвилин. Це може бути складний або комічний випадок із життя головного героя, мета якого – повідомити інформацію з теми урока.
- 2) Герої історій мають бути яскравими, знайомими школярам.
- 3) Слід виділяти ключове запитання, на яке всі мають отримати відповідь у кінці розповіді.
- 4) Варто дотримуватися оптимального ритму історії.
- 5) Емоційне насичення історії має бути таким, щоб викликати співчуття до головного героя, бажання йому допомогти.
- 6) Події, що відбуваються, мають стосуватися кожного і залучати до пізнавальної активності.
- 7) Сторітелеру слід бути прикладом інтонаційної виразності оповідача, яскраво передавати емоції, які відчуває персонаж історії.
- 8) Доречним є використання аудіозаписів – музичного супроводу розповіді та демонстрація звукових ефектів (скрип дверей, гуркіт транспорту, нявчання, виверження вулкану тощо).
- 9) Не варто перенасичувати розповідь наочністю та недоречними деталями [8, с.47].

Кожна історія має розвиватися за заздалегідь складеним планом. Її слід розповідати харизматично, торкатися почуттів дитини. Тут значну роль має перевтілення, імпровізація, інтонування.

Сторітелер обов'язково має враховувати вікові, соціальні та освітні особливості слухачів; висловлювати свою авторську позицію. Художній образ має мимоволі запам'ятовуватися слухачами, його вчинки – викликати емоції, співпереживання, бажання допомогти.

Схарактеризуємо будову сторітелінгу.

1) Вступна частина. Дуже коротка. Містить питання; розкриває конфлікт або порушує якусь проблему, що потребує обов'язкового розв'язання; пов'язане з головною темою історії; спирається на життєвий досвід дітей; не містить підказки для рішення проблеми.

2) Розвиток подій. Розкриття сюжетної лінії та характеру дійових осіб. Проникнення в глибину проблеми чи конфлікт. Зростання напруженості.

3) Кульмінація. Розв'язання проблеми чи конфлікту. Рішення загадки. Несподіваність, неочікуваність результату.

4) Заключна частина. Підсумок. Виведення моралі [7, с.21].

Надзвичайно важливими для молодших школярів є історії з їх повсякденного життя. Вони більш зрозумілі. Тож бажано складати такі історії, що матимуть продовження за межами класу, які будуть розповідати батькам та одноліткам.

Серед сюжетів виокремлюють:

1) Елементарні сюжети. Це такі, що зустрічаються у більшості казок. Структура: головний герой – мета – перешкоди на шляху до неї – спосіб подолання перешкод – результат.

2) Сюжет «Перемога над монстром (чудовиськом)». Структура: головний герой – мета – зустріч із чудовиськом – чудовисько небезпечніше, ніж очікував герой – боротьба і перемога над

чудовиськом – досягнення мети. Дуже популярний прийом, коли під монстром розуміють якусь проблему й успішно долають її.

3) Сюжет «Історія Попелюшки / Історія успіху». Структура: головний герой – нова ситуація, у яку потрапляє персонаж – поява проблем/ворогів – дії героя / прояв позитивних якостей – допомога друзів – успішне рішення проблем – результат (остаточний перехід на новий рівень).

4) Сюжет «Ефект метелика» / «День бабака». Структура: герой – мета – вчинки героя й повернення на початкову позицію – вибір правильної стратегії дій (засвоєння уроків, виправлення помилок) – кінцевий позитивний результат.

5) Сюжет «Квест» / Детектив. Структура: головний герой – мета – локації (зупинки квеста) – рішення певних задач у кожній локації – досягнення міні-результатів – досягнення головної мети [29, с.60].

Останній сюжет дозволяє моделювати освітні ситуації; розв'язувати різноманітні аналітичні завдання; відпрацьовувати навички й уміння; з'ясовувати порядок дій.

Щоб потренуватися з дітьми у складанні казкових історій та пробудити їх уяву, зручно використовувати заздалегідь приготовлені вами короткі «замальовки», де є якась цікава зав'язка й обов'язково – відкритий фінал, що дозволяє учаснику продовжити розповідь на свій розсуд, придумавши далі і розвинувши вже власний сюжет.

Методичні знахідки для сюжетів сторітелінгу подано нами в **додатку Г**.

Існує кілька принципів хороших історій: простота (відкидаємо все зайве, залишаємо лише те, що добре запам'ятається молодшими школярами); раптовість (важливо показати здобувачеві початкової освіти прогалину в знаннях, а потім задовольнити інтерес, який недостатньо викликати – його слід утримувати протягом усієї історії); конкретність (герої мають бути знайомими і зрозумілими для учнів);

реалістичність (історія має бути достовірною. Для цього можна звернутися до думки інших людей або розповідати так, наче ви – безпосередній її учасник).

Також історія має бути такою, щоб діти мали змогу розповідати її багато разів із різною інтерпретацією (зміною кінцівки та різними доповненнями); могли переказати її самостійно; усі ситуації та проблеми мають бути їм зрозумілими; сюжет історії спонукає дітей ставити запитання, обговорювати її з учителем та ровесниками, брати участь у грі, інсценізації безпосередньо в момент розгортання сюжету.

Творчі ігри, вправи та завдання для сторітелінгу подано нами в **додатку Д.**

Найбільший розвивальний та мотиваційний ефект має історія, що відображає конкретні проблеми, потреби дитини; показує шляхи їх розв'язання і дає змогу повправлятися у здобутті нової навички.

Це можуть бути освітні завдання або життєві ситуації, що сприятимуть засвоєнню здобувачами початкової освіти нових знань, етикетних форм. Але у кожному разі робота над сторітелінгом навчатиме молодших школярів живому, емоційному, яскравому мистецтву спілкування, удосконалюватиме їх навички комунікації [24, с.369].

Таким чином, завдяки сторітелінгу відбувається розвиток усного мовлення здобувачів початкової освіти; удосконалюється культура спілкування; вміння ставити запитання та відповідати на них; висловлювати свої думки та переконувати інших співрозмовників у доцільності розгортання сюжету відповідно до своїх переконань; вміння чути іншого та діяти у відповідності з інструкцією або рекомендаціями учасника-дорослого.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено аналіз проблеми формування усного мовлення молодших школярів на уроках української мови засобом сторітелінгу, висвітлено її теоретико-методичні аспекти як інновації лінгводидактики.

У розв'язанні **першого завдання** дослідження нами розкрито сутність усного мовлення як форми мовленнєвої діяльності. Здійснений аналіз теоретичних джерел дозволив з'ясувати, що усне мовлення – це форма мовленнєвої діяльності, яка виконує комунікативну функцію й забезпечує формування мовної, мовленнєвої і комунікативної компетентності особистості.

Друге завдання дипломної роботи було спрямоване на аналіз сучасних досліджень проблеми розвитку усного мовлення здобувачів початкової освіти. Нами було виявлено, що у сучасних освітніх програмах для Нової української школи, розроблених під керівництвом академіка О.Я.Савченко, в освітній галузі «Українська мова та література» виокремлено змістову лінію «Взаємодіємо усно», де наголошується на необхідності розвитку здатності молодших школярів спілкуватися рідною мовою, формувати ключові та комунікативну компетентність, здійснювати різні види мовленнєвої діяльності: аудіювання (слухання та розуміння), говоріння, письмо, читання.

Здійснений аналіз засвідчив, що такі вчені як А.М.Богуш, М.С.Вашуленко, А.С.Зимульдінова, М.О.Орап, В.А.Трунова спрямовують зусилля практиків на опанування дітьми монологічним й діалогічним мовленням, керуючись теорією мовленнєвої діяльності, комплексним підходом до розвитку мовленнєвих умінь.

Третє завдання дипломної роботи дозволило виявити переваги сторітелінгу в освітньому процесі НУШ. Серед них: можливість урізноманітнення освітньої діяльності дітей; підвищення мотивації учіння; можливість навчання дітей сприймати та інтерпретувати

зовнішню інформацію; збагачення усного мовлення молодших школярів; полегшення процесу запам'ятовування сюжету та можливість багаторазового його переказування.

Четверте завдання дипломної роботи допомогло з'ясувати специфіку діагностування рівня сформованості умінь і навичок учнів початкових класів складати усні висловлювання. З метою визначення якісних і кількісних показників усного мовлення молодших школярів використовують діагностику, запропоновану В.І.Бадер, яка докладно описана в параграфі 2.1.

Виконання **п'ятого завдання** актуалізувало потребу схарактеризувати методику засвоєння здобувачами початкової освіти ефонічних засобів, норм орфоєпії татекстотворчих умінь через основні структурні компоненти сторітелінгу. Нами виявлено, як використовувати сторітелінг на уроках української мови в початковій школі, розкрито будову, правила складання, форми сторітелінгу, дібрано приклади (**додаток А**), конспект уроку (**додаток Б**), методичні знахідки для сюжетів сторітелінгу(**додаток Г**), творчі ігри, вправи та завдання для сторітелінгу(**додаток Д**).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадер В.І. Розвиток мовлення школярів : навч. посібник. К.: ІЗМН, 2017. 194 с.
2. Біленко І. Початкова школа в контексті інноваційних освітніх змін. Використання сучасних технологій, форм та методів у початковій освіті. М.: Пророк, 2017. 220 с.
3. Бондарчук Є. Інтерактивні технології – шлях до створення ситуацій успіху у навчальній діяльності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2017. № 11. С. 1-3.
4. Вашуленко М.; Дубовик С. Робота над власним висловлюванням на уроках української мови. *Початкова школа*. 2017. № 9. С. 6-10.
5. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посібник / М.С.Вашуленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. – 400 с.
6. Веремчук Р. Формування навичок самостійного складання казки як один із етапів розвитку творчої активності учнів. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 21-24.
7. Далецкая М. Э. Многоликий сторителлинг : современные технологии или хорошо забытое старое? *Библиотека в школе*. Первого сентября. 2014. № 3 (318). С. 19-23.
8. Елисеева Л. А. Наставничество и сторителлинг как эффективные способы трансляции неявного знания // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. 2001. № 1. С. 46-48.
9. Єгупова В. Урок української мови у 4 класі. *Початкова школа*. 2020. № 1. С. 15-16.
10. Кистанчук Н. Урок-казка з української мови в 1 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9. С. 34-35.

11. Красоткіна Н. Слово в житті людини. *Початкова школа*. 2020. № 2. С. 50-51.
12. Красоткіна Н. Яким має бути урок української мови. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 55-56.
13. Машина З. Формування комунікативної компетентності учнів. *Початкова школа*. 2017. № 9. С. 15-17.
14. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів /за наук. ред. М.С.Вашуленка. К.: Літера ЛТД, 2011. 364 с.
15. Мироненко О.В. Формування мовної особистості майбутнього вчителя початкової школи шляхом реалізації норм літературної мови // Stav, *problemyaperspektivypedagogickeho študiaasocialnejprace: zbornikprispevkovzmedzinarodnejvedeckejkonferencie*. SlovakRepublic, Sladkovicovo: Vysoka školaDanubius. 2016. 28-29oktobra. С.56-58.
16. Мироненко О.В., Чкан Л.О. Сторітелінг як лінгводидактична інновація // *Science and education: problems, prospects and innovations Materials of the 6th International scientific and practical conference (March 3-5, 2021)* CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021. P.416-418.
17. Мицька М. Створення інноваційного середовища – шлях до нової української школи. Х.: НТУ «ХП», 2017. 130 с.
18. Охріменко Л. Організація групової роботи учнів під час вивчення української мови в початкових класах. *Початкова школа*. 2017. № 2. С. 10-13.
19. Петричко І. Методичний супровід учителя Нової української школи. *Початкова школа*. 2020. № 9. С. 45-46.
20. Пилипенко Т. Урок розвитку зв'язного мовлення 3 клас. *Початкова школа*. 2017. № 3. С. 5-6.
21. Побережна О. Урок української мови в 4 класі. *Початкова школа*. 2020. № 2. С. 20-21.

22. Полєвікова О.Б. Аналіз методичних підходів до мовної освіти дітей у контексті словоцентризму / О.Б.Полєвікова // Педагогічні науки. – Херсон, –2017. –Вип. 75. – С.141-146.

23. Полєвікова О.Б. Система творчих вправ як засіб розвитку мотивації до вивчення рідної мови у молодших школярів : автореф. дис. канд.пед.наук: 13.00.02; Херсон, – 2004. – 22 с.

24. Полєвікова О.Б., Левик І.О. Методичні основи розвитку мотивації дошкільників до вивчення рідної мови через сторітелінг // ADVANCESOFSCIENCE:

Proceedings of articles the international scientific conference. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 5 April 2019 [Electronic resource] / Editors prof. L.N. Katjuhin, I.A. Salov, I.S. Danilova, N.S. Burina. – Electron. txt. d. (1 файл 4,6 МВ). – Czech Republic, Karlovy Vary: Skleněný Můstek – Ukraine, Kyiv: MCNIP, 2019. – С.369-381.

25. Пономарьова К. Особливості навчання української мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9. С. 1-6.

26. Приходько А. Розвиваємо і збагачуємо мовлення учнів. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 12-14.

27. Сібільова А., Зданевич Н. Диференційовані завдання з української мови для 2 класу. *Початкова школа*. 2018. № 1. С. 14-16.

28. Шпер В. Л. Storytelling. *Методы менеджмента качества*. 2013. № 1. С. 60-61.

29. Яковлева Е. А. Истории на миллион. Сторителлинг в библиотеках. *Библиотека в школе*. 2014. № 5/6 (320-321). С. 12-16.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ПРИКЛАД СТОРІТЕЛІНГУ

Жив - був Сторітелінг. Він був невеличкого зросту, тендітної статури, і більш за все любив розповідати історії. Всі історії, які він озвучував, траплялися з ним або його друзями, з предметами, які його оточували, з тваринами і рослинами, які він бачив щодня. Інколи він розповідав історії про те, що прочитав в енциклопедіях чи словниках. А інколи його історії були подібні статтям підручників, але, звичайно, більш захоплюючі. Коли Сторітелінг розповідав історію, то виглядав вище, масивніше. Його голос заворожував слухачів, і вони ніколи не йшли, не дослухавши до кінця. Всі історії були не тільки цікавими, а й повчальними. Але те, що вони чомусь вчать, люди здогадувалися пізніше.

Так би і жив Сторітелінг далі тихо й спокійно, але раптом він став відомим. Люди почали переказувати його оповідки, користуватися його прийомами, намагалися вчити закони створення та оповідання історій. Сторітелінгу ставало сумно, бо люди почали називати Історією звичайну неемоційну та безсюжетну Розповідь, дивний Опис чи чітке Визначення; в історію не брали Інтригу й Метафору, історія деколи ставала Маніпуляцією.

І тоді Сторітеллінг вирішив написати поради про написання історій, які ми вам і пропонуємо прочитати.

Що таке сторітелінг?

Сторітелінг – технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача.

Чому сторітелінг назвали сторітелінгом?

У перекладі з англійської story означає історія, а telling – розповідати. Отже, сторітеллінг – це розповідання історій.

Чому сторітелінг можна використовувати на уроках в початковій школі?

1. Діти люблять слухати історії більше, ніж доповіді, описи чи визначення, тому що вони легше сприймаються (зادіяна не лише раціональна сторона сприйняття інформації, а й образна). Отже, реалізується принцип доступності навчання.
2. Історія впливає на почуття дитини, а це підвищує рівень концентрації уваги. Тому всі уважно слухають навчальний матеріал, сприймають його, а потім з легкістю можуть відтворити. Правда теж у формі історії.

Отже, реалізуються принципи міцності знань та емоційності навчання.

3. Історія динамічна. Сучасні діти з кліповим мисленням краще сприйматимуть історію, ніж текст іншого виду.
4. В історії є герой, який змінюється. Ці зміни відбуваються в процесі боротьби, наполегливої праці, виконання складних завдань тощо. Молодші школярі вчаться тому, що можна подолати труднощі. А якщо діти ще будуть «включені» в історію... вони навчаться бути наполегливими. Отже, реалізується принцип активності й самостійності.
5. Будь-яка історія для дітей розповідається із використанням малюнків, відео, презентацій. Отже, реалізується принцип наочності.
6. Далі продовжувати???

Список можна продовжувати і продовжувати, як дитячі пісеньки без кінця, але ми на цьому зупинимося, тому що далі кожний з читачів спроможний продовжити його самостійно.

ДОДАТОК Б

КОНСПЕКТ УРОКУ В 1 КЛАСІ З ВИКОРИСТАННЯМ СТОРИТЕЛІНГУ

«На гостини до пінгвіненяти Ло-ло»

Мета: продовжувати поповнювати запас синонімів, багатозначних слів, виконувати вправи у підборі антонімів; тренуватися в утворенні присвійних прикметників, іменників множини; розвивати почуття ритму і рими, інтонаційну виразність мови; вчити будувати різні типи висловлювань з однієї теми, відзначати їх особливості; закріпити уявлення про структуру розповіді.

Обладнання: крижинки, іграшка пінгвіненя, картинки із зображеннями тварин.

Хід уроку

Педагог: Доброго ранку, діти. Починаємо урок.

Зранку до нас надійшов лист із далекої Антарктиди. Діти, може хтось з вас знає щось про Антарктиду? Хто там живе?

(Діти відповідають)

Педагог: Молодці діти, як ви багато знаєте. Тож давайте не будемо гаяти часу і почнемо читати лист: «Доброго дня, дорогі діти! Пише вам пінгвіненя Ло-ло. Мені потрібна ваша допомога, тому я вас запрошую до себе. А допоможуть вам дістатися до Антарктиди крижинки. Чекаю вас.»

Педагог: Шлях нелегкий, але пінгвіненя проклав нам його за допомогою крижинок. Але крижинки не прості, а з завданнями. Виконавши їх. Ми зможемо потрапити в гості до Ло-ло.

Ось і перша крижинка «Назви по-іншому»: вам до запропонованих слів потрібно підібрати синоніми.

Розумний – (кмітливий, винахідливий, мудрий...)

Сміливий – (відважний, хоробрий, мужній...)

Швидкий – (спритний, ловкий, моторний...)

Веселий – (кумедний, радісний, пустотливий...)

Молодці діти, ви добре виконали це завдання. От вже наступна крижинка, треба і на ній виконати завдання.

2 крижинка. Гра «Навпаки»

До слів вам потрібно дібрати слова протилежні за значенням.

Слабкий – (сильний), грубий – (ніжний), неохайний – (акуратний), хворий – (здоровий), жадібний – (щедрий), боягузливий – (сміливий), сумний – веселий, злий – (добрий).

Ось діти вже видніється і **третя крижинка**, але щоб через неї перейти треба виконати вправу «**Про що ми так говоримо?**».

Пінгвінячий – (пляж, крик, дзьоб, друг, ворог...);

Пінгвіняче – (яйце, крило, око, перо, море...)

Пінгвінячі – (очі, друзі, скелі, крила, крижинки...)

Діти, яка крижинка вже видніється? (*четверта крижинка*), давайте швидше виконаємо завдання і її перейдемо.

А на ній картинки із зображеннями звірів, які живуть і не живуть в Антарктиді. Кого немає в Антарктиді? (Левів, слонів, зайців, тигрів).

У тигра швидкі ноги, значить він - (швидконогий).

У лева гострі зуби, значить він - (гострозубий).

У лисиці довгий хвіст, значить вона - (Довгохвоста).

У зайця великі очі, значить він - (Великоокий).

Педагог: Ви всі молодці, гарно попрацювали. А тепер уявімо що ми пінгвінчики з вами.

Фізкультхвилинка

Три пінгвіна йшли додому (діти крокують на місці перевалюючись)

Тато був найвищий (піднімають руки над головою)

Мама за ним нижче зростом (руки на рівні грудей)

А синок – найнижчий (присідають)

З брязкальцями він ходив, свої лапки натрудив.

Дзень-дзень, дзень-дзень. (Імітують гру з брязкальцями)

Звучить завивання вітру, хуртовини, метелиця.

- Діти, ви чуєте це завивання вітру. Значить, ми зовсім близько до Антарктиди.

Педагог: От ми наблизились до останньої крижинки. На цій крижинці хуртовина погуляла і переплутала всі сторінки в книжці. Потрібно знайти, де початок, де середина, де кінець.

«Це сталося на самому краю землі, де цілий рік лежить сніг, а в холодному океані плавають блискучі крижини». (початок)

«Раптом, нізвідки не візьмись, з'явився морський леопард. Пінгвін злякався і кинувся навтьоки»(середина).

«У далекій холодній Антарктиді жив-був маленький пінгвін» (початок).

«Так звірі допомогли пінгвіненятку. І малюк радів, що знайшов багато нових друзів»(кінець).

«А пінгвіненя стало жити-поживати та друзів згадувати» (кінець).

Педагог: А ось і Антарктида. Дітки, я думаю Ло-ло буде дуже приємно, якщо ми йому подаруємо невеликий подарунок, зроблений своїми руками.

(Виготовлення рамки для фото з пінгвіном)

Ло-ло дуже задоволений і каже, що у нього ніколи не було стільки друзів, які в будь-який час через перешкоди прийдуть на допомогу.

ДОДАТОК В

Дидактична гра «Story cubes»

Для складання історій використовують картонні кубики від 6 до 10 шт., що здатні вміститися в дитячій долоні, щоб учневі було їх зручно захоплювати і кидати. На них можна намалювати спеціальними тонкими фломастерами або ж наклеїти зверху різні символи, що зображують предмети, природні явища, людей, тварин, казкових істот, емоції і взагалі все що завгодно, що прийшло на думку. Щоб за допомогою кубиків випадали найбільш цікаві комбінації, найкраще зробити для кожної категорії свій окремий кубик, наприклад, один тільки з персонажами, другий тільки з предметами, третій з подіями або місцем дії і так далі. Тоді під час кидання кубиків ви гарантовано отримаєте для майбутнього сюжету всі необхідні елементи. Як грати? Кожен учасник по черзі кидає кубики і придумує свою частину загального розповіді так, щоб фрагмент одного учасника з'єднувався з наступним, поки у історії не з'явиться початок, середина і кінець. Найбільш цікаві та вдалі історії можна записувати і потім перечитувати разом із дітьми.

Мета: розвивати у дітей фантазію та вміння придумувати та складати висловлювання; сприяти творчому мисленню та впевненості у колективі;

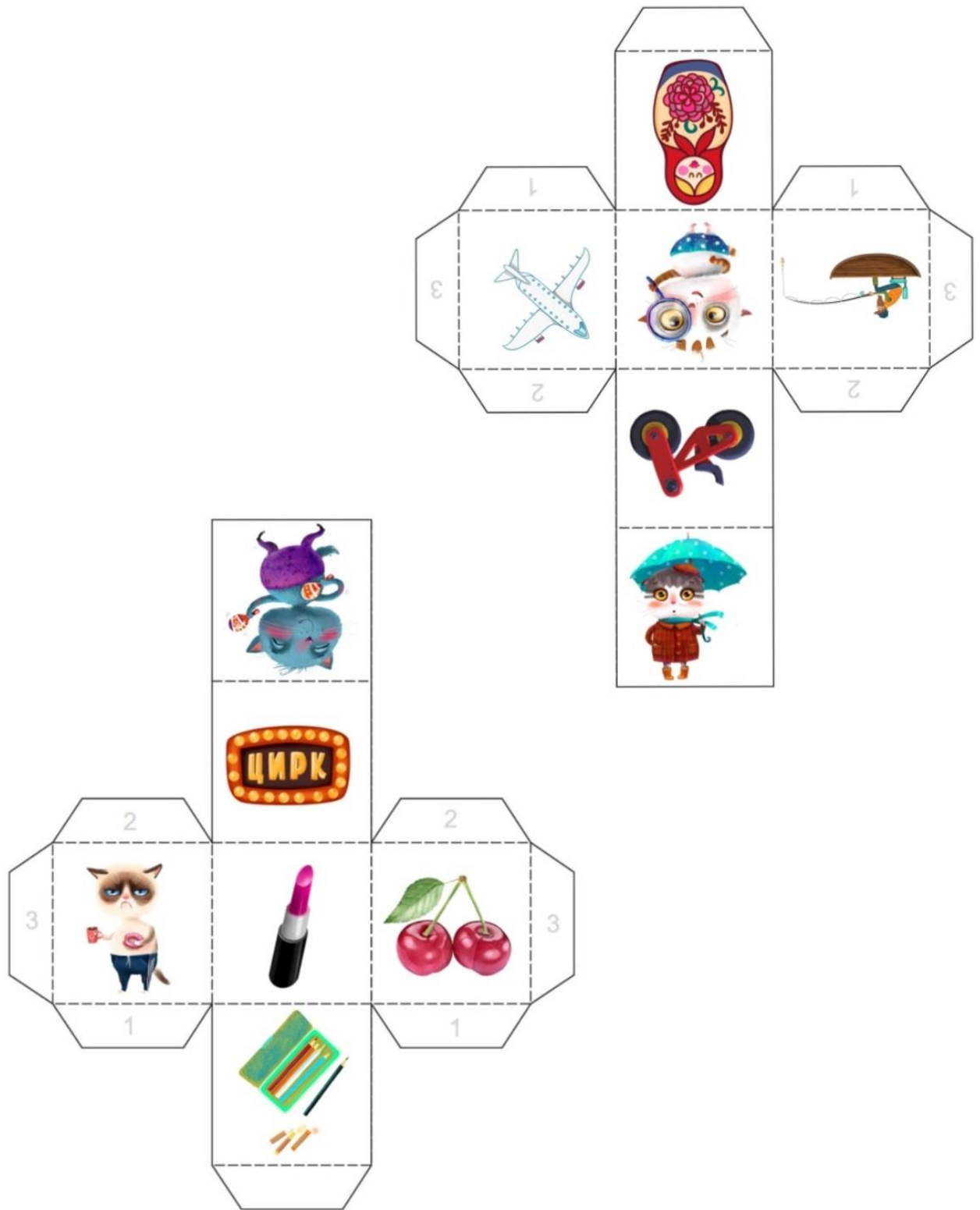
формувати граматично правильне мовлення.

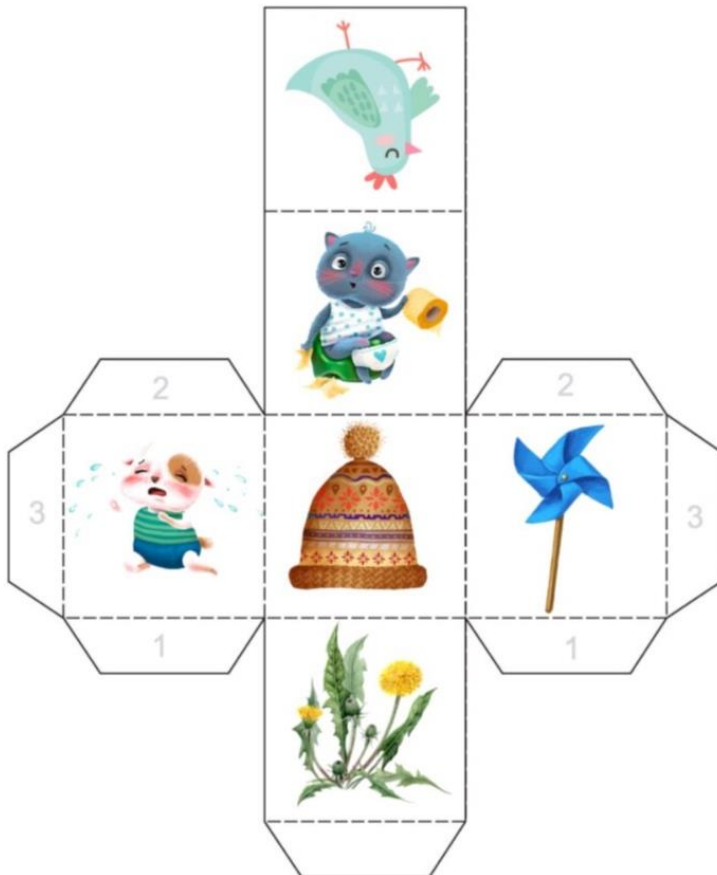
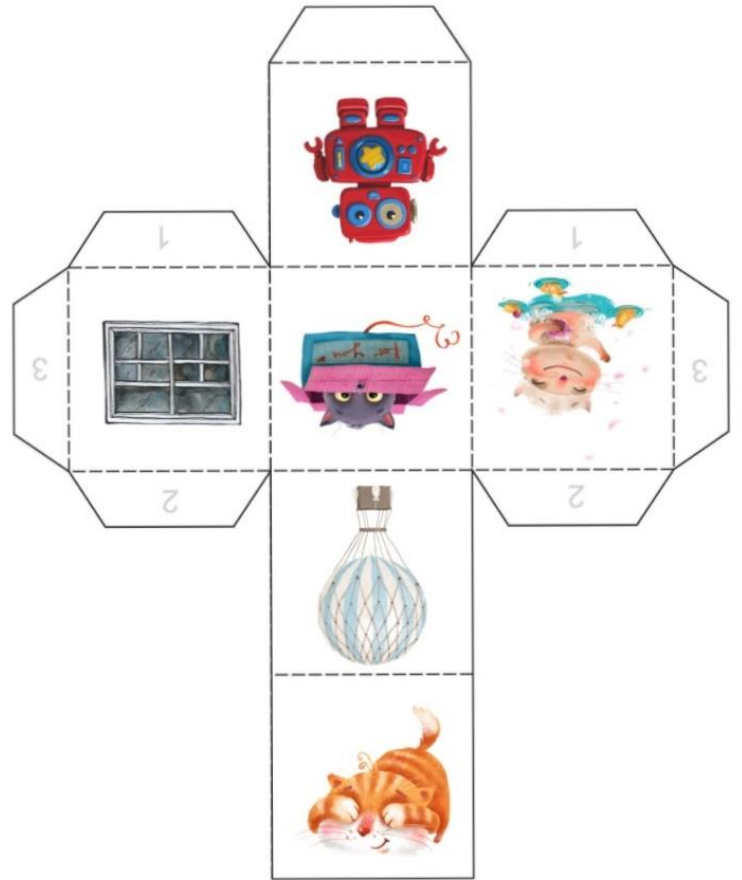
Обладнання: набір кубиків із різними зображеннями на сторонах.

Інструкція: 1) Педагог кидає 10 кубиків і починає розповідь з будь-яких вступних слів, наприклад : «Давним давно...» або «Одного разу...» і продовжує історію з всіма сюжетами дивлячись на картинки, які випали на кубиках.

2) Або кожен гравець кидає кубик і продовжує розповідь попереднього. Можна використовувати необмежену кількість кубиків, або притримуватись правила казка за 5 ходів.

Шаблони кубиків:

ДОДАТОК Г

МЕТОДИЧНІ ЗНАХІДКИ ДЛЯ СЮЖЕТІВ СТОРІТЕЛІНГУ

Таємничий сад

«Уяви собі, що одного разу ти вирушаєш гуляти по звивистих вулицях міста і через якийсь час опиняєшся на абсолютно незнайомій вулиці, де уздовж тротуару тягнеться висока стіна з старої, часом потрісканої цегли, увита плющем. Ти підходиш до неї ближче і проводиш долонею по шершавій цеглі, а потім раптом помічаєш невелику вузьку дерев'яну хвіртку в стіні. Вона злегка прочинена і тихесенько поскрипує на вітрі. Ти обережно заглядаєш крізь прочинену хвіртку і бачиш занедбаний таємничий сад, в якому шумлять трави і квіти. Твоя цікавість бере верх і ти заходиш всередину саду ... Опиши, що ти там побачив? Як тобі було гуляти в покинутому саду? Які емоції і відчуття ти відчував? Що було потім? Якщо захочеш, то намалюй картинку до своєї історії»

Крамничка чарівних предметів

Одного разу тобі сниться сон, що ти вирушив до магазину за продуктами, а потрапив насправді до крамнички справжнього чарівника, де на полицях стоять різнокольорові склянки з незвичайними ліками, а на плечі продавця сидить великий пугач, який щогодини говорить кілька разів «Угу- угу-угу», позначаючи потрібний час.

Продавець посміхається тобі і пропонує вибрати у нього в магазині будь-який чарівний предмет, який тобі сподобається... Розкажи, що ти вирішив вибрати в магазині чарівника і чому? Як ти себе відчував, опинившись в такому незвичайному місці? Що відбувалося з тобою в цій історії далі? У пригоді тобі чарівний предмет? Якщо захочеш, то намалюй картинку до своєї історії».

Старовинна скриня

«Влітку ти приїжджаєш у гості до своїх друзів на вихідний, які вирішили провести його за містом в старому сільському будинку. Ви

вирішуєте оглянути будинок більш уважно і піднімаєтеся по дерев'яних сходах на горище. Там темно, трохи душно і пильно. Ви включаєте ліхтарик, щоб озирнутися та помічаєте, що в кутку під ганчірками стоїть невелика старовинна скриня. Ви з працею піднімаєте його важку кришку на заржавілих петлях і виявляєте всередині... Розкажи, що було далі в цій історії? Що лежало в скрині? Що ви вчинили з тим, що там знайшли? Що відчув ти і твої друзі, коли заглянули в скриню? Якщо захочеш, то намалюй картинку до своєї історії».

Якби я перетворився в якогось звіра

«Одного разу вранці ти прокинувся і відчув, що щось змінилося, але що саме – було не дуже зрозуміло. Тоді ти вирішив, що потрібно як зазвичай встати і піти вмитися, а потім поснідати. Але коли ти витягнув руку з-під ковдри, то помітив, що вона вся покрита шерстю і в тебе вирости гострі кігті. Ти захотів потерти очі, щоб переконатися, що це не сон, але відчув, що твоє обличчя теж покрите хутром, вуха тепер розташовані на самій голові, а не з боків, ніс злегка вологий і запахи ти тепер відчуваєш набагато краще, ніж раніше, чуєш за вікном найдрібніші шерехи і володієш гострими іклами, а ще ти дуже зголоднів! І тільки зараз ти поступово зрозумів, що перетворився вночі в якогось звіра. Тоді ти вирішив вискочити з ліжка і подивитися на себе в дзеркало. Ти підійшов до нього і побачив... Розкажи, що відбувалося в твоїй історії далі? У яку тварину ти перетворився? Що було робити зручніше, а що менше, коли ти став якоюсь твариною? Чим ти займався? Хто допоміг тобі звільнитися від чар в кінці? Якщо захочеш, то намалюй картинку до своєї історії».

«Вільні асоціації»

Щоб допомогти учасникам придумувати історії з незвичайним поворотом сюжету і надихнути на творчість, можна разом із дітьми зіграти в «вільні асоціації»: нарізати якомога більше карток з щільного паперу або картону, надрукувавши на них абсолютно будь-які слова, що

першими приходять вам у голову. Далі картки легко розсортувати за наступними категоріями: місце і час дії, персонажі, характеристики персонажів, предмети чарівні і повсякденні, дії, події, явища природи і багато іншого, що вам здається важливим для створення історій. Під час гри діти можуть витягати картки з потрібних їм категорій, якщо вагаються з вигаданням необхідних деталей. Інший варіант використання цих слів, коли кожен учасник тягне навмання будь-які 5-10 карток і на їх основі складає свою розповідь. Чим смішніше або незвичніше він вийде, тим краще! Наприклад, спробуйте написати невелику історію, використовуючи такі слова: хатина, сумний, бійка, чарівник, втратити, вітер, кіт, яблуко, співати, хитрий.

«Незакінчені речення»

Ця техніка добре відома психологам у межах психодіагностики за різними проєктивними тестами і методиками. Тут подібний прийом допомагає запуснути фантазію дитини і служить основою для придумання нових історій. Вам необхідно самим або разом з дітьми заздалегідь придумати і записати на окремих аркушах паперу різні незакінчені пропозиції, а потім в довільному порядку роздати їх учасникам або витягнути з стопки не дивлячись і попросити продовжити, записавши внизу якомога більше відповідей, що приходять в голову. Незакінчені речення можуть бути довільними або відноситися до заданої теми, якщо ви хочете скористатися цією вправою на шкільних уроках. Одержаний список відповідей, асоціацій, слів або метафор надалі корисно надрукувати на окремих аркушах без використання первинної пропозиції і звертатися до них, як підказкам для створення нових казкових історій, якщо натхнення не відразу приходить, або навіть спробувати написати вірш. Так само корисно обговорити з дітьми їхні відповіді на незакінчені речення: важко або легко їм було писати?; що викликало, можливо, напругу чи дискомфорт?; які почуття вони відчували в процесі ?; які образи представляли?

Ось кілька прикладів незакінчених речень:

- Якби у мене була чарівна паличка, то я б ...
- Найчастіше я злюся / сумую / радію / лякаюся / ображаюся, коли

...

- Моя найулюбленіша їжа ...
- Якби я знову став маленьким, то ...
- Найбільше у світі мені подобається ...
- Я ненавиджу, коли ...
- У школі я ...
- Якби я одного разу потрапив до школи чарівників, то ...
- Якби я перетворився на птаха і вмів літати ...
- Коли йде дощ, я ...
- Моя сім'я...
- Якби тварини і птахи вміли розмовляти ...
- Жовтий колір нагадує мені ...
- Моє ім'я схоже на ...
- Через 10 років я ...
- Море / гори / небо / вогонь / земля ...
- Якби я зустрів привида ...
- Одного разу я побачив незвичайний сон ...

ДОДАТОК Д
ТВОРЧІ ІГРИ, ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ
СТОПІТЕЛІНГУ

«Загадки»

Запропонуйте дітям обрати по одному казковому персонажу / Subject / явищу природи / кольору / тварині / рослині / дії / почуттю і так далі, але не називати це слово вголос (можна записати на папірці, щоб не забути самому і заховати її в кишеню), а потім описати іншим учасникам те, що ти загадав, таким чином, щоб випадково не назвати сам предмет. Інші діти мають уважно вислухати розповідь і спробувати розгадати загадку. Можна використовувати таймер або пісочний годинник, щоб грати на час, а так само ввести жетони, наприклад, красиві гудзики або камінчики, щоб обрати того, хто більше всіх розгадає загадок, або напише найважчу / захоплюючу / смішну загадку. Ця гра розвиває не лише уяву і мову, а й пам'ять, увагу, асоціативне мислення.

«Зроби колаж і розкажи»

Для цієї гри вам знадобляться: різні ілюстровані журнали, які вам не шкода використати в справі, клей, ножиці, а так само щільні аркуші картону або ватману. Учасники отримують завдання знайти картинки в журналі, що їм найбільш сподобалися, вирізати їх і наклеїти на більш щільну основу так, щоб у кожного вийшло від 10 до 15 карток. Розмір довільний і ви можете його вибрати заздалегідь самі. З ілюстрацій можна на свій розсуд робити колажі на картках, або просто довільно наклеювати фрагменти картинок з журналу, що сподобалися дитині. Останній спосіб підходить для дітей молодшого віку. Після підготовки картки перемішуються і кладуться картинками вниз. Учасники гри по черзі відкривають по одній картці, придумуючи і розповідаючи свою частину спільної історії, продовжуючи з того моменту, де зупинився попередній гравець. Історія повинна мати початок, зав'язку і кінець.

Дорослий може в цей час записувати таке оповідання, а потім прочитати всім, яка історія вийшла.

«Скриня казкових історій»

Дорослому заздалегідь необхідно самому або разом із дітьми вирізати з великого аркуша картону і розфарбувати плоску форму, що нагадує скриню або ж шкатулку, нарізати з щільного кольорового або білого паперу картки розміром приблизно 10x10 см. Потім група дітей придумує ключові сюжетні елементи для майбутньої історії, робить невелику картинку і напис (буквально одне слово або словосполучення) для кожного елемента на картках, а потім розкладає їх поверх намальованої «скрині» так, щоб всім було їх добре видно. Сюжетними елементами можуть виступати різні казкові персонажі, люди, тварини, події, місця дії, предмети, пейзажі, погодні умови, риси характери або емоції і т. і. Кожна дитина може намалювати від 3 до 7-10 карток. Не обов'язково поміщати в «скриню» одразу всі картки. Коли діти вирішать, що прибраних в «скриню» карток вже досить для придумування захоплюючої і осмисленої історії, можна буде почати складати і записувати загальними зусиллями казку, спираючись на наявні картки. Щоб розширити можливості цієї справи для шкільних заняттях, учитель може на початку дати якусь об'єднуючу тему для карток, яку діти зараз вивчають, наприклад, «Моя сім'я», «Улюблене свято» та інші.

«Чарівний мішечок»

Буде здорово, якщо разом із дітьми ви зшиєте симпатичний мішечок, або ж візьмете вже готовий, і складіть різні дрібні предмети і іграшки: камінчики, скляні кульки, пір'ячко, шишки, фігурки з кіндер-сюрпризу, монетки, пластмасових солдатиків або ж тварин і так далі. Потім кожен з гравців може дістати, не дивлячись, один або кілька будь-яких предметів, щоб на їх основі скласти свою власну історію або ж

групову. У першому випадку гравці можуть записати для початку придумані історії на папері, а потім зачитати їх один одному. Такий мішечок зручно брати з собою в поїздки, щоб відвернути дитини. Педагоги можуть відповідно до теми уроку підібрати іграшки або предмети, що відносяться до певної категорії, наприклад, до теми «осінь», або «новий рік», або «море».

«Історії з допомогою різнокольорових магнітиків»

Ця гра допомагає дітям візуалізувати деталі майбутньої історії, навчитися складати план і сформувані просторово-часові уявлення. Що вам знадобиться? Різні невеликі різнокольорові картинки, вирізані з журналів, листівок або посібників (їх можна заламінувати), плоскі магніти, клей, магнітна дошка. Картинки приклеюються до подалі від магнітів і таким чином дозволяють їх переміщати в будь-якій послідовності на просторі дошки. Хід гри можна організувати таким чином: перший учасник вибирає один магніт для себе і починає розповідь, а потім прикріплює ще один магніт для наступного учасника, так розповідь йде по колу, поки всі гравці не приймуть участь або історія не прийме завершену форму. Грати можна по-різному, наприклад, у вільній формі або придумати свої правила. Вчителі можуть створювати магніти з картинками на задану тему відповідно до мети і змістом уроку, наприклад, зібрати колекцію магнітів «комахи» по біології, або «середні віки» з історії.

«Поміняйся місцями»

Подібний прийом використовують у драматургії і психології, особливо він буде корисний у роботі дитячого психотерапевта, так як дозволяє автору історії привласнити собі якісь важливі частини своєї особистості, почуття, цінності і по-новому поглянути на ситуацію, переосмислити її. Після того, як дитина вже склав свою історію, ви можете запропонувати йому розповісти її заново від імені інших дійових осіб, предметів або навіть явищ природи, що з'являються в оповіданні.

Інструкція може звучати приблизно так: «А тепер розкажи, будь ласка, історію, як якщо б ти був ... (квіткою в тому чарівному саду / могутнім вітром / сплячою кішкою / злим приведення) і міг говорити про те, що трапилося! Що ти бачив, відчував, чув, відчував чи робив? «.

«Картинки на камінцях»

Це творче завдання, під час якого дорослий разом із дітьми вирізає зі шматочків кольорового паперу, журналів або клаптів тканини невеликі фрагменти, створюючи за допомогою них і клею ПВА на плоскій гальці картинку із зображенням різних предметів, персонажів, явищ живої і неживої природи та інше для майбутніх казкових історій. По суті це робота в техніці декупаж, а отримані арт-об'єкти нагадують за своєю функцією «storycubes». Коли клей висохне, камінчики найкраще скласти в спеціальний мішечок, а потім діставати по черзі, щоб використовувати те, що на них зображено в своїй історії.

«Знайомі історії шкереберть»

Спробуйте взяти відому казку і переказати її в іншому жанрі, попередньо обговоривши з дітьми на прикладах художньої літератури та кіномистецтва, які існують жанри: комедія, трагедія, трилер, драма і мелодрама, фантастика, вестерн, бойовик, детектив, фантасмагорія і інші. Наприклад, можна запропонувати дітям в якості розминки, переписати відому всім казку «Ріпка» в жанрі трилера або фантастики.

Якщо ви влаштовуєте свято або працюєте з дитячою групою, то попросіть учасників розбитися на кілька команд, давши їм завдання розіграти одну загальну казку в різних жанрах і потім показати її іншим глядачам. Або ви можете давати учасникам казки для інсценівок потай від інших команд, а після перегляду невеликого виступу вони повинні будуть вгадати, яка казка була перед ними розіграна в новому жанрі.

Ще один варіант гри – переказати якусь казку, використовуючи повні протилежності щодо її структури та компонентів: часу (минуле замінити на майбутнє), місця дії (НЕ замок Снігової Королеви, а

пустеля), персонажів (не дерев'яний чоловічок Буратіно, а, припустимо, скляний) основного казкового конфлікту, подій і так далі. Цікаво буде побачити як ці зміни вплинуть на творчі ідеї і новий розвиток старого звичного сюжету.

«Ляльковий театр»

Театр дозволяє урізноманітнити сторітелінг, доповнивши його за допомогою ляльок або іграшок, які можна завжди знайти в дитячій кімнаті або зшити разом з дитиною. Історії, складені дітьми, цікаво не тільки розповідати слухачам або перечитувати, а й розігрувати за допомогою ляльок. З дітьми молодшого віку персонажів для казки найкраще зробити з цупкого паперу і картону, прикріпивши для зручності палички, щоб дітям було комфортно їх тримати і показувати під час представлення. Старші хлопці здатні під керівництвом дорослих змайструвати ляльок зі старих рукавичок і шкарпеток, гудзиків, стрічок, вовняних ниток або ж зшити їх з кольорового фетру і тканини. Ляльки можуть бути не тільки для рукавичок, а й маріонетковими, або пальчиковими. Як сцени для ляльок підійде задекорувати хустками стіл, або картонна коробка, в якій вирізане спеціальний отвір в центрі. Ляльковий театр можна показувати так само за допомогою тіньових фігур і настільної ширми з лампою. Подібні лялькові вистави порадують всіх учасників процесу під час дитячого дня народження або свята не залежно від їх віку.

Коли у вас з'явиться достатній набір саморобних ляльок, запропонуйте дітям вибрати вподобану їм іграшку, придумати їй ім'я і скласти історію з її участю, а потім розповісти цю історію в теперішньому часі від першої особи, як якщо б лялька вмiла говорити і сама була безпосереднім оповідачем. Молодші діти з задоволенням включаються в цю гру, так як часто самі фантазують про те, що іграшки ночами оживають, рухаються, спілкуються між собою і навіть хуліганять. Використовуючи рукавичок, пальчикові або маріонеткові

ляльки, ви зможете розігрувати свої історії і у вас вийде відмінний домашній ляльковий театр для веселої дитячої компанії!

«Клуб мандрівників»

Основна ідея цієї гри полягає у створенні дитиною або всією сім'єю «карток-спогадів» про приємні спільних подорожах або значимі події в житті дитини, які будуть їх ілюструвати і допомагати переказувати друзям і близьким, як ви провели літні або зимові канікули, сімейні свята і багато інше. Картки можна намалювати від руки, або зробити колаж з фотографій і вирізок з різних журналів, додавши до них невеликими коментарями, наприклад: «Коли ми приїхали на море, то в перший день був сильний шторм», або «Найбільше мені сподобався суничний торт, який для мене спекла мама на дачі! ». Так само можна зшити «чарівний мішечок», в якому будуть зберігатися пам'ятні речі з сімейних поїздок: черепашки, камінчики, шишки, монетки, браслетики, обгортки від цукерок, старі квитки і багато іншого. Дитина буде їх діставати, чіпати, розглядати і будувати свою розповідь із зоровою опорою на ці предмети. Якщо ви створили кілька наборів таких карток до різних сімейним подій або подорожей, то спробуйте їх перемішати і запропонувати дитині знову розкласти на дві стопки відповідно до відповідним подією. Крім того, ці картки стануть прекрасною основою для придумування нових історій про якихось фантастичних подорожах, в яких ви або діти хотіли б побувати. Педагогам «картки-спогади» знадобляться на уроках, допомагаючи дітям вчитися будувати переказ і ділитися в ігровій формі з однокласниками історіями про те, як вони провели канікули.

«Книга історій»

Змайструєте разом із дітьми власні книжки або щоденники для запису історій і казок. Такі вироби можуть стати хорошим подарунком комусь із друзів або близьких. Подумайте про формат майбутньої книжки (альбомна або стандартна, велика чи маленька), нарежте білі або

кольорові листи, а так само картон або крафт папір відповідно до потрібними вам параметрами, з'єднайте їх стопкою і зшийте з допомогою товстої голки, а потім прикрасьте наклейками, обрізками красивою паперу, блискітками та іншими сподобалися вам матеріалами, або розмалуйте обкладинку фломастерами і ручками на свій смак. Великий вибір всього необхідного для декорування «книги історій» ви знайдете у відділах по скрапбукінгу. Крім того, наявність такої чудової книжки, зробленої вручну, буде заохочувати юних оповідачів удосконалювати свої графічні навички при самостійній записи історій. Цей блокнот можна використовувати і як щоденник для фіксування значущих подій в житті або незвичайних снів.

«Казкове місто»

Тут вам разом із дітьми належить стати архітекторами або чарівниками (для тих, хто молодший) і створити свій власний місто разом з різними вулицями, будинками, транспортом і автомагістралями, парками, водоймами і мостами, а так само зробити жителів і придумати назву для самого міста, а так само для основних об'єктів його інфраструктури. Але місто не обов'язково повинен бути реалістичним. Він може бути абсолютно фантастичним або казковим, наприклад, перебувати під землею і складатися з численних ходів і печер, які населяють гноми, видобувні дорогоцінні камені. А лісові феї, крихітні ельфи і комахи можуть мешкати в оселях у формі грибів і квітів або розташовуватися все разом на гілках величезного дуба.

Як матеріали для виготовлення будинків вам підійдуть щільні паперові пакети з-під молока або кефіру, які можна обклеїти кольоровим папером і картоном або розфарбувати гуашшю, або акрилом. Удома можна майструвати з пластикових банок і пляшок, вирізавши у них отвори для майбутніх віконць і дверей, або ж зробити плоскими, намалювавши їх на картоні і прикрасивши наклейками. Так само місто і його жителів можна ліпити з глини або пластиліну, або задіяти

природний матеріал: гілочки, камінці, листя, мох, каштани і жолуді, морські мушлі та інше.

Після того як місто буде побудоване, запропонуйте дітям придумати історії про його жителів і події в ньому відбуваються, або про минуле міста, про те як він виник. Хто править у цьому місті? Які звичаї і традиції міста зберігають його мешканці? Можливо у місті проводяться щорічно якісь незвичайні свята?

Інший варіант цієї гри полягає в тому, щоб намалювати або змайструвати окремих будинок і його оздоблення, придумати сім'ю, яка там проживає (людей, тварин або якихось фантастичних істот), а потім скласти про них історію і розіграти її за допомогою паперових, виліплених або зшитих разом з дитиною фігурок. У групі дітей буває цікаво побачити, як відбувається взаємодія між сусідніми будинками, як спілкуються між собою члени однієї сім'ї або мешканці різних будинків.

«Карта чарівної країни»

Складіть разом із дітьми історію про казкову країну, придумавши її назву, природу і ландшафт з лісами, горами, пустелями, озерами, річками і морями, жителів цієї країни, міста, в яких вони живуть, закони і звичаї, а так само важливі події, розгортаються в цій країні в поточний період часу. Потім попросіть учасників гри намалювати на великому ватмані одну загальну карту придуманої вами чарівної країни, або запропонуйте кожному проявити свою фантазію і створити окремі карти, подивившись і обговоривши в кінці отримані варіанти і бачення кожного. Може бути ви виявите схожі карти? А чим відрізнятимуться зображення однієї і тієї ж країни?

Інший варіант цієї гри полягає в тому, що діти в першу чергу малюють карти казкового місця, а потім на їх основі пишуть розповіді про своїх чарівних країнах. Як приклад покажіть дітям ілюстрації і карту Дж. Р.Р. Толкіна, які він створив для своєї трилогії «Володар кілець», а так само повісті «Хоббіт, або Туди і назад».

«Інтерв'ю зі знаменитістю»

Напевно, кожна людина хоча б раз у житті мріяв стати відомим, популярним або видатним в якій-небудь сфері, або ж уявляв себе на місці свого кумира, улюбленого персонажа з книг, фільмів або ТБ-шоу. У цій грі дитині або підлітку пропонується стати «знаменитістю» і прийти в гості до вас на теле- чи радіостудії, щоб дати інтерв'ю і розповісти про себе в вашій передачі. Придумайте разом з дітьми, як вона буде називатися? У ролі ведучого крім дорослого, можуть виступити інші діти, заздалегідь підготувавши найцікавіші питання для «гостя». Дана гра має терапевтичний ефект, допомагаючи невпевненим, з низькою самооцінкою і тривожним дітям, привласнити собі позитивні якості обраного персонажа, і побути в центрі уваги дитячого колективу. Завдання дорослого якомога серйозніше і з великим інтересом поставитися до «знаменитого гостя», допомагаючи йому за допомогою питань розкритися, розповісти про себе та своїх сильних якостях, а так само своєму шляху до успіху.

Для гри вам знадобляться: мікрофон (можна запозичити справжній для караоке) і диктофон, щоб робити аудіо-записи, різні аксесуари і реквізит (тканини, хустки, капелюхи, окуляри, перуки, фарби для гриму та інше) для допомоги в створенні необхідного образу «знаменитості» або казкового персонажа і вживання учасника в роль. Багатьом дітям подобається потім прослуховувати власне інтерв'ю і вони можуть просити у вас запис на пам'ять. Вчителі іноземних мов через подібну гру допоможуть дітям освоїти нові слова і розвинути розмовну мову.

«Натхнення музикою»

На одну історію або казку іноді досить спіймати певний настрій, відпустити свою фантазію у вільний політ і відчути, як народжуються всередині образи. Допомогти в цьому здатна музика. Для початку доберіть музичні записи (краще почати з класичної музики), які передають слухачам різні емоції і переживання. Послухайте з дітьми

якусь коротку мелодію, а потім попросить зробити спонтанний малюнок або записати розповідь на основі тих почуттів, образів і асоціацій, які викликала у них музика. Цікаво буде порівняти у кого які історії або образи народжуються у відповідь на прослуховування одного і того ж музичного твору. Можна піти і зворотним шляхом - спробувати разом із дітьми озвучити казку або історію, яку вони склали до цього, за допомогою музично-шумових інструментів, склавши експромтом для неї свій власний саундтрек.

«Живі історії навколо нас»

Часто дітям хочеться проявляти більше фізичної активності, рухатися, бігати, стрибати, досліджуючи навколишній простір або природу. Тому даний спосіб пошуку натхнення для нових історій підійде якнайкраще. Вирушайте з дітьми на прогулянку за місто або по цікавим вуличках вашого міста, або в якісь спеціальні місця, як наприклад зоопарк або планетарій. Перед цим дайте їм завдання знайти і замалювати в блокнотах, або записати словами, або навіть сфотографувати від 5 до 10 предметів / людей / тварин / природних явищ, які привернуть їхню увагу. Коли прогулянка закінчиться, запропонуйте всім зібратися разом і по черзі розповісти казкові історії, використовуючи ті предмети, які дитина побачив або знайшов під час екскурсії.

«Правда чи вигадка?»

Ця гра напевно відома багатьом ще з дитинства. Учасники по черзі розповідають свої історії, а інші гравці повинні відгадати сталася ця історія насправді, чи ні. Грати можна на окуляри або фанти, а характер історії визначати жеребом, коли учасники витягають, наприклад, гральні карти: чорна масть означає, що гравцеві потрібно придумати вигадану історію, а червона - правдиву. Тоді вгадувати легше буде перевірити правильність своїх відповідей.

«Весела нісенітниця»

У цій грі дорослому потрібно заздалегідь підготувати якийсь цікавий розповідь, спеціально залишивши пропуски в тексті. Пропущені можуть бути імена персонажів, прикметники, дієслова і так далі. Завдання учасників - прочитати вигадану історію і самостійно заповнити пропуски, щоб вийшло якомога смішніше. У таку гру весело грати під час дитячих свят, розбивши учасників на кілька команд і попросивши їх зачитати отримані у них варіанти однієї і тієї ж історії, або різних.

«Тактильні історії»

Для цієї гри попросіть дітей у будинку або на вулиці зібрати в загальний кошик різні предмети і матеріали, цікаві навпомацки, наприклад: шишки, камінчики, черепашки, гудзики, невеликі іграшки, нитки, шматочки тканини і так далі. Коли діти закінчать пошуки, сядьте разом і розгляньте, досліджуйте всі знайдені трофеї. Запропонуйте потім кожній дитині по черзі вгадати з закритими очима один з предметів, помацавши його руками. Тепер відкрийте очі і нехай всі учасники виберуть по одному вподобаному ним предмету. Далі спробуйте скласти по колу загальну історію, де кожен вигадує шматочок оповідання, використовуючи свій предмет. Така сенсорна гра легко набуває нового відтінку, якщо дітям запропонувати знайти предмети, які звучать, мають певний колір, форму, розмір або текстуру. Дорослий може також заздалегідь приготувати щось їстівне (шматочки овочів і фруктів) або баночки з запахами (харчовими чи ні) і тоді придумувати з дітьми «смачні історії».

«Історія на день народження або дитина як головний герой казкової історії»

Даний прийом добре використовувати для молодших школярів під час дня народження. Основний оповідач тут – дорослий, проте можна спробувати залучити до безпосередньої участі і маленьких гостей, які прийшли на свято. Зберіть дітей в коло і почніть свою розповідь так,

щоб головним героєм казкової історії був іменинник. В історії обов'язково повинен бути хеппі-енд, а щоб ефект був більш казковим, можна заздалегідь продумати і підготувати якийсь симпатичний казковий предмет, яким в казці дитини обдаровують чарівні помічники. Потім цей предмет ви зможете все разом урочисто вручити йому наяву. Наприклад, красива діадема з фетру, розшита бісером – прекрасний подарунок від квіткових фей, або ж мішечок з різнокольоровими камінцями – сюрприз від гнома. Коли історія буде розказана, запропонуйте всім дітям намалювати за своїм бажанням будь-які ілюстрації до почутого розповіді, а потім відразу ж з'єднати їх в саморобну книгу і подарувати іменинникові. Головне, щоб ваша історія не була занадто довгою, інакше молодші діти можуть втомитися її слухати в силу свого віку.

Терапевтичний потенціал цієї гри підійде і для домашнього створення коротеньких історій, які розповідають про якісь емоційно важких ситуаціях для дитини і про те, як з ними можна успішно впоратися. Спробуйте складати терапевтичні історії разом із вашою дитиною і робити до них ілюстрації, а потім читати або переказувати їх в кінці дня, або перед сном, додаючи за бажанням нові деталі. Тематику для таких історій можуть служити, наприклад, «дружба», «злість», «страхи», «смуток» та інші важливі зовнішні або внутрішні події в житті дітей.

Наприклад, історія може звучати так: «Жив був у великому будинку разом з татом, мамою і котом Тішею маленький хлопчик на ім'я Арсеній. У родині все його часто називали, Арсюша. В один прекрасний ранок він прокинувся, вибрався з під теплого ковдри і зняв піжаму. Одягнув улюблену футболку з корабликом і джинси. Арсюша відкрив двері своєї кімнати і побачив доріжку із золотих зірок, яка привела його прямо на кухню до столу, де був накритий сніданок. на його стільці лежав маленький згорток, перев'язаний зеленою стрічкою. Всередині

виявилася дуже красива морська раковина, яка шуміла і нагадувала про море, якщо піднести її до вуха і уважно послухати.

- з Днем Народження, Арсюша! - сказали мама і тато, обняли його і розцілували. Снідали вони всією родиною, зваривши смачний какао і зробивши хрусткі хлібці з полуничним джемом.

Потім вони прибрали все зі столу, одяглися і вирушили на велосипедах в найближчий парк, де їх зустріли друзі: дядько Макс, тітка Таня і їх сини-близнюки: Сергійко та Антон. Всі разом вони грали в «хованки», м'яч і «догонялки», а потім заспівали для Арсюша «Коровай» та подарували чудові подарунки: яскраво-червону пожежну машину, конструктор Lego і велику коробку з мильними бульбашками. Після цього всі розташувалися на траві, щоб з'їсти смачні сендвічі, стиглі фрукти і спробувати домашній вишневий пиріг, який спекла мама. На пирозі красувалося цілих три свічки, які Арсюша сам задув. Він умів дути сильно-сильно. Хлопчаки грали по черзі в нову машину, будували курінь з гілок і ловили мильні бульбашки. Так вони гуляли до самого вечора, а потім попрощалися з друзями і поїхали на велосипедах додому. Перед сном Арсюша побудував для своєї нової пожежної машини гараж. Після цього він прийняв теплу ванну з різнобарвною піною і втомлений, але щасливий, ліг спати. А мама розповіла йому цю історію. Разом із татом вони поцілували сина і він заснув».

«Книга – головний помічник»

Ця забавна гра нагадує всім відоме «ворожіння» по книгам. Найкраще, якщо ви оберете для неї якісь найбільш динамічні і повні пригод твори. Учасник бере одну із запропонованих вами книг, відкриває її з закритими очима і навмання вибирає будь-який абзац або рядок, зачитує знайдений фрагмент вголос, а потім використовує його як початок або зав'язку для розвитку сюжету своєї власної казкової історії. Для створення веселою атмосфери в дитячій компанії ви можете пограти таким же способом в «питання і відповіді», коли гравці задають питання

ведучому, а він шукає в книзі відповідь, довільно тикаючи пальцем в будь-яке місце на якій-небудь сторінці. Так само ви можете придумати разом з дітьми кумедні анкети для своїх друзів і близьких, відповіді на які вони будуть на ваше прохання шукати в різних книгах (підійдуть збірки віршів, енциклопедії, підручники, словники та будь-які довідники), а потім прочитають вам вийшла результат.

«Історії на основі світового живопису»

Запасіться різними художніми листівками, каталогами, журналами або роздрукуйте найцікавіші репродукції на кольоровому принтері. Нехай кожна дитина візьме для себе одну або пару картин, уважно розгляне їх, а потім спробує скласти свою історію, яка буде розповідати слухачам про те, що сталося до чи після подій, зображених на картині. Найменші учасники гри можуть для початку просто описувати, що вони бачать на картинці, а так само спробувати обговорити емоції і ситуації, які створив на своєму полотні художник. Після завершення оповідань або описів ви можете коротко розповісти учасникам про реальну історію появи тієї чи іншої художньої картини та основних періодах життя її автора. Буде здорово, якщо ви сходите разом з дітьми в музей, щоб побачити ці картини в оригіналі і поділіться потім один з одним своїми враженнями.

«Машина часу»

Дорослий заздалегідь запасається якимись цікавими або незвичайними предметами, наприклад це можуть бути старовинні годинники, фотографії минулого століття, монетки, знайдені на березі моря красиві раковини і камінчики і так далі. Потім він запрошує дітей відправитися разом з ним у подорож на «машині часу», вибравши за бажанням минуле або майбутнє, і просить всіх поміркувати: яке минуле, можливо, ховається за тим чи іншим предметом?; звідки взявся цей предмет?; кому він належав ?; у яких пригодах побував і де ?; що він

«відчуває» і міг би нам «розповісти», якби мав душу?; що очікує цей предмет в майбутньому?; що могло б із ним статися?

Кожна дитина вибирає вподобаний їй предмет і складає історію про його минуле, або майбутнє, а потім розповідає іншим учасникам. Якщо ви хочете ускладнити завдання, то запропонуйте дітям написати історії від першої особи, як якщо б вони самі стали цим предметом і вміли розмовляти. Ще один варіант цієї гри – діти малюють або ліплять будь-які предмети / винаходи майбутнього, яких ще немає, але їм хотілося б, щоб вони з'явилися, а потім придумують історії про них.

«Історія по колу»

У цьому простому вправі історія вигадується спільно всією компанією дітей. Перший гравець бере в руки м'яч або яку-небудь м'яку іграшку, або «чарівний камінчик» і починає свою розповідь. У будь-який момент він може передати предмет в руки іншого учасника і тоді той продовжить розповідь. Таким чином, історія подорожує по колу до тих пір, поки гравці не будуть задоволені кінцівкою і не вирішать зупинитися. Важливо, щоб учасники вчилися не перебивати один одного і говорити по черзі. Тому дорослому важливо ввести основне правило гри: «Говорить тільки той, у кого зараз в руках є чарівний предмет». Ведучий може записувати історію, а потім зачитати її гравцям або включити прослуховування аудіозапису. Якщо в правила гри додати обмеження за часом, включивши таймер, то з'явиться більше динаміки і азарту у гравців.

«Розповіді за картинками»

Можливо, ви знайомі з грою в «каракулі»? Це один з її варіантів: учасники з закритими очима малюють розмашистими, вільними рухами каракулі на аркуші паперу, а потім обмінюються малюнками. Завдання партнера, взявши в руки інший колір, домалювати будь-які деталі так, щоб вийшов осмислений образ. Доповненням тут є необхідність придумати розповідь, включивши в нього створений за допомогою

каракулів образ. Цікаво так само буде попросити кожного з дітей придумати свою власну історію, показавши їм один і той же малюнок «каракулів», або серію таких зображень, а потім послухати, у кого яка історія вийшла.

«Нескінченна історія»

У даній вправі вам знадобляться різні олівці, фломастери або воскові крейди, а так же рулон паперу або непотрібних щільних шпалер. В чому полягає суть гри? Кожен учасник по черзі робить малюнок і розповідає по ньому історію, а коли хід гри переходить до наступного дитині, то він повинен придумати продовження попередньої історії, намалювати його поруч і розповісти іншим гравцям. Так по колу народжується спільна історія з незвичайними поворотами сюжету і саморобними ілюстраціями. Дорослий може записувати групову історію, а потім прочитати її хлопцям або включити прослуховування аудіозапису, щоб познайомитися з цілісним задумом і згадати всі частини вийшла історії. Придумувати загальний розповідь можна до тих пір, поки запас фантазії учасників не вичерпається.

«Гра на час»

Як надати створенню історій більшої динамічності та азарту, коли діти стануть вже більш впевненими оповідачами? Спробуйте ввести такий показник, як швидкість: гравець повинен встигнути скласти свою частину групової історії за певний час, поки хід не перейшов до іншого учасника. Крім того, дітям подобається самим заводити таймер або перевертати пісочний годинник, які допомагають зробити хід часу більш наочним.

«Ожили предмети або історії в стилі Андерсона»

Ведучий за допомогою «чарівної палички» (виготовляється з підручних матеріалів і красиво декорується) оживляє предмети і вони стають здатними говорити на людській мові. Вибравши для себе будь-який предмет у навколишньому просторі, ведучий повинен потім

розповісти від його особи невелику історію, а решта учасників гри в цей час уважно слухають («Що розповість нам старе бабусине крісло, якщо ми його пожваavimo?»). У ролі «чарівника» виступають усі бажаючі по черзі. Щоб познайомити дітей з подібним форматом казок, можна попередньо почитати з ними, наприклад, твори Г.Х. Андерсона.

«Вам лист!»

Запропонуйте дітям змайструвати чарівний поштову скриньку зі старої коробки, розфарбувавши його гуашшю або обклеївши красивою кольоровим папером. У нього кожен бажаючий зможе опустити незвичайне лист. Що ж в ньому незвичайного, запитаєте Ви? Справа в тому, що в якості послання учасникам надається на вибір кілька цікавих варіантів, наприклад, написати листа своєму кумиру (особливо актуально для підлітків), або ж відомої історичної особистості (тут відкривається простір для творчості під час уроків історії або на інших шкільних предметах), казковому персонажу, собі самому в минуле або майбутнє, позначивши певний вік, якоюсь своєю частини тіла, якщо часто хворіє або пошкоджує її, частини особистості або рису характеру, яку людина приймає і особливо цінує, або відкидає і недолюблює, або чарівному помічнику мудреця, звернувшись до нього за порадою у важкій ситуації. Варіантів існує безліч і ви напевно продовжите цей список, керуючись власними завданнями. У чарівний поштову скриньку приємно класти не тільки листи, а й маленькі записочки, сюрпризи, подаруночки для учнів класу або членів сім'ї.

«Дитячий театр»

Історії, придумані разом із дітьми, здатні стати чудовим сценарієм для театральних постановок вдома або школі, в яких братимуть участь не тільки дорослі, а й самі хлопці. Декорації для театру можна виготовити разом з дітьми з підручних матеріалів: різних тканин і хусток, фольги, міцного картону з-під побутової техніки, розфарбувавши їх гуашшю, фломастерами і кольоровим скотчем.

Тканини знадобляться для оформлення завіси, на тлі якого розгортатиметься театральне дійство, а так же костюмів або ландшафту (озера, річки і моря, гори, ліс, печери і багато іншого). З картону, пофарбованого гуашшю, вийде інша необхідна бутафорія, наприклад, мечі, чарівні предмети, інтер'єр будинку або королівського палацу. Залишиться тільки намалювати барвисту афішу, підготувати квитки і запросити глядачів! Під час антракту або після вистави хлопці можуть пригощати глядачів саморобним печивом і соком.

Додаток Е
КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Чкан Людмила Олександрівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;
 - надавати згоду на:
- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
 - самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших

здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

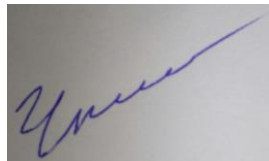
– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

13.04.2021
(дата)

(підпис)

Людмила ЧКАН
(ім'я, прізвище)